Влада - Радам!

Голос України

ГАЗЕТА ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

№ 54 (1554) ♦ Четвер, 27 березня 1997 року ♦ Ціна договірна

Геннадій УДОВЕНКО: Конституція не говорить про те, що Україна не може приєднатися до блоків

Ексклюзив

Розвиток подій навколо розширення НАТО на схід викликає інтерес не лише у політиків, хоч насамперед саме у них, а й у всіх громадян. Особливо ж тих країн, які мають до цього безпосередній стосунок. Щодо України, то вона проголосила свій позаблоковий і без'ядерний статус у Декларації про державний суверенітет ще в липні 1990 року.

(Закінчення на 2-й стор.).

До Чилі не треба візи. Зокрема, й парламентаріям

Учора завершився візит до України міністра закордонних справ Республіки Чилі Хосе Мігеля Інсульси Саліноса.

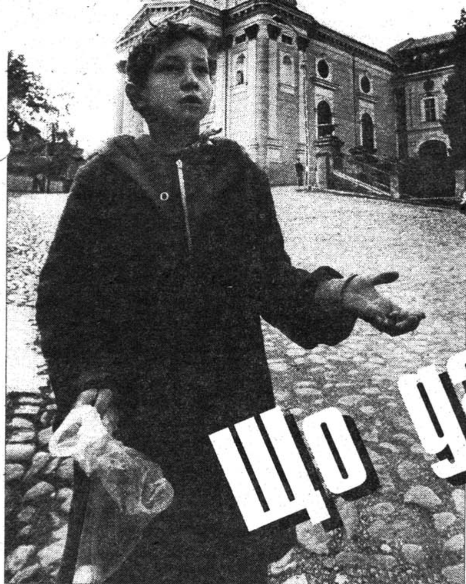
Хоч дипломатичні відносини між Україною та Чилі було встановлено ще у січні 1992 року, процес формування договірно-правової бази розпочався лише два роки тому.

Це зазначалося під час зустрічі Хосе Мігеля Інсульси Саліноса з Головою Верховної Ради України Олександром Морозом. Проте, за словами міністра закордонних справ Чилі, «державам вдалося укласти ряд важливих угод, розширити торгівлю, співробітництво в економічній та військовій галузях».

Після нинішнього візиту договірно-правова база доповнилася ще двома документами: угодами між урядом України та урядом Чилі — про безвізові поїздки громадян та про співробітництво у галузі науки, культури та освіти.

Олександр Мороз також закликав розвивати співробітництво на всіх рівнях, зокрема, міжпарламентському. Він повідомив, що у Верховній Раді вже створено парламентську групу «Україна—Чилі». Така є й у чилійському парламенті. Він також подякував за запрошення відвідати Чилі і сказав, що ймовірність цього візиту велика.

Людина має право на захист права.

Що далі?

Є така приказка про те, що комусь «закон не писано, а як писано, то не читано, а коли читано, то не второпано, а як второпано, то не так...» Тож існують різні державні органи, щоб закони таки працювали за будь-яких умов. І все ж таки навіть законні права людини, найціннішого багатства держави, нехтують... А що вже казати про право, яке не завжди втілено в закони!

Утім, «парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини», записано в Конституції.

Є альтернативні законопроекти про уповноваженого. Їх розглядав парламент. Але не дійшов згоди про те, до якого варіанта пристати.

Погляди на цю проблему — на 5-й стор.

Зберуться міністри, прем'єри та президенти

На завтрашньому засіданні Ради глав держав СНД у Москві заплановано розглянути проекти «Концепції економічного та інтеграційного розвитку СНД» і «Основних заходів інтеграційного розвитку країн—учасниць СНД на 1997 рік».

А сьогодні у Москві відбудеться зустріч глав урядів країн—учасниць СНД. На ній, окрім погодження документів, винесених на розгляд глав держав СНД, обговорюватимуться питання економічного, оборонного й культурного співробітництва в рамках Співдружності.

Сьогодні вранці також збереться Рада міністрів закордонних справ Співдружності, на якій обговорюватимуться питання, що винесено на розгляд глав держав і глав урядів.

Відтепер — у єдиному часовому поясі

З 30 березня Крим житиме в єдиному часовому поясі з Україною, заявив на прес-конференції у Сімферополі постійний представник Президента України у Криму Василь Кісельов.

Після лютневого рішення Києва про переведення Криму на загальноукраїнське обчислення часу представники керівництва автономії заявили, що в Криму доцільно зберегти обчислення часу, запроваджене в 1994 році, аналогічне московському часові та 3-му часовому поясу.

Урожай-97

Чи буде на ланах густо, якщо у ємкостях пусто?

У кабінеті керівника колективного сільгосппідприємства «Дружба» Могилів-Подільського району ламали голову над тим, як розподілити останні 70 літрів бензину. В ємкостях для пального — сухо. Повторюється, таким чином, минулорічна картина, коли саме через нестачу нафтопродуктів восени не змогли повністю зібрати цукрові буряки (частина площ так і залишилася під снігом), не виорали на зяб тощо.

Тим часом, як з'ясувалося, у цілому область забезпечена паливно-мастильними матеріалами краще, ніж торік. Скажімо, із 80 тисяч тонн дизпалива вже є половина. Закуплено також значну кількість бензину. Дивно виходить: в одних густо, в інших — пусто?

(Закінчення на 2-й стор.).

«Гарячий» телефон: 225-40-25

2 квітня з 17-00 до 19-00 з начальником управління Державтоінспекції МВС України Юрієм Дагаєвим.

Проблеми безпеки дорожнього руху у прямій розмові з генерал-майором міліції.

У номер

Держкоматом — з новим «татом»?

Про ймовірні негайні кадрові зміни в керівництві Держкоматома і Держкомгазу оголосив на черговому брифінгу в Адміністрації Президента України керівник Ради з національної безпеки й оборони Володимир Горбулін. Вирішено за доцільне запровадити галузевий принцип енергопостачання, внесення змін у систему адресного продажу електроенергії атомних станцій, тощо.

З цього приводу уряд зобов'язано протягом тижня напрацювати і передати Верховній Раді відповідні пропозиції з метою зміни законодавства, а з Головою парламенту Олександром Морозом, якого було запрошено на засідання РНБО, начебто є домовленість про оперативне їх прийняття.

Володимир Горбулін також заявив, що державі бракує реформаторського ритму, а для цього потрібні і структурні і кадрові зміни аж до кадрової революції в керівній ланці. А тому, за його словами, є тверді наміри змінити структуру Кабінету міністрів, перейти з галузевого принципу управління економікою на функціональний, розпочати зміни в апараті уряду.

ВР Криму. Штормить

Верховна Рада Криму має намір обговорити в режимі закритого засідання проект звернення до Президента України у зв'язку із запланованими на липень цього року міжнародними військово-морськими навчаннями «Сі Бриз-97», які передбачається провести біля берегів Криму.

Рішення про внесення цього питання до порядку денного роботи сесії було прийнято вчора на початку пленарного засідання.

На засіданні, що його вирішено проводити в закритому режимі, заплановано розглянути питання про порядок сезонного часу на території півострова, а також про митні взаємовідносини між Кримом і Краснодарським краєм РФ.

Не здобула підтримки пропозиція лідера кримських комуністів Леоніда Грача внести до порядку денного питання про дострокове припинення повноважень парламенту автономії. На підтримку цієї пропозиції висловилися тільки 31 з 65 депутатів, які голосували.

Геннадій УДОВЕНКО:

Конституція не говорить про те, що Україна не може приєднатися до блоків

(Початок на 1-й стор.).

А тим часом дедалі більше політиків, політичних партій і навіть тих, хто брав у підготовці Декларації безпосередню участь, поспішають заявити, що Україна має стати членом Північноатлантичного альянсу.

Та й виступ міністра закордонних справ України Геннадія Удовенка 20 березня, **під час його перебування у Брюсселі** в штабквартирі НАТО, **викликав неоднозначну реакцію і в світовій, і в українській** пресі.

Про ці проблеми — ексклюзивне інтерв'ю міністра закордонних справ «Голосу України».

— Геннадію Йосиповичу, у Декларації про державний суверенітет Україна твердо заявила про свою позаблоковість і без'ядерний статус. Що нині дозволяє політикам робити заяви про бажаний вступ нашої держави до НАТО?

— Так, Декларація про державний суверенітет справді визначає два видатних напрями зовнішньої політики України — позаблоковість і те, що вона в майбутньому стане без'ядерною державою. Ми постійно дотримуємося **цього курсу.**

Але треба й усвідомити, що після ухвалення Декларації змінилася і політична ситуація, і розкладка сил на міжнародній арені. Насамперед ці зміни пов'язані з розширенням НАТО на схід. І Україна повинна була реагувати на це. Ми не порушуємо питання про вступ до альянсу, але про співпрацю — так. Україна, до речі, першою з пострадянських держав стала учасницею програми «Партнерство заради миру».

Але оскільки НАТО розширюється на схід, і це, безумовно, зачіпає і нашу безпеку, то ми запропонували НАТО укласти угоду про спеціальне партнерство. А що нам робити? Сидіти, склавши руки?

І ця пропозиція не порушує наш позаблоковий статус. Уряд запропонував Верховній Раді програму зовнішньополітичної діяльності, де чітко визначено: стратегічним курсом України є інтеграція в євроструктури і поглиблення співробітництва з трансатлантичними структурами. Верховна Рада схвалила цю програму.

Ми сьогодні повинні зняти занепокоєння тих, хто боїться співпраці з НАТО.

Так, протягом тривалого часу нас виховували, що НАТО — ворог номер один. **Але НАТО нині** — теж інша організація, ніж була колись. НАТО перебудовується і нам треба **перебудовувати свою психологію. Альянс розширюється, тому ми й висунули пропозицію щодо укладення угоди між Україною і** НАТО про спеціальне партнерство.

— Що вона передбачає?

— Я не можу повністю розкривати параметри угоди, бо переговорний процес лише розпочався. Але можу сказати, що вона передбачає головним чином політичні консультації у разі виникнення проблеми для національної безпеки України. Але вона не передбачає головної, відомої статті № 5 статуту НАТО про колективну оборону. Бо ми не є членами альянсу і не вступаємо до нього.

Підкреслюю: політичні діячі та читачі «Голосу України» мають зрозуміти, що йдеться про поглиблення співробітництва з НАТО, на яке й Верховна Рада дала згоду, а не про вступ до нього. Це, до речі, чітко викладено і в заяві прес-центру МЗС України після мого візиту до Брюсселя.

— І саме вона викликає таке різне трактування візиту...

— Сенсації немає. Але реалії сьогодення такі, що ми повинні рахуватися з ситуацією, що склалася (щодо розширення НАТО на схід. — **Авт.**).

І ще: так, Декларацію про державний суверенітет ніхто не відміняв, це — видатний історичний документ. Але у нас є і Конституція України. І в ній немає положення про те, що Україна не може приєднуватися до якихось блоків, у тому числі пов'язаних з національною безпекою. Але повторюю: питання про вступ до НАТО у практичній площині не порушувалося і не порушується. Треба бачити відмінності між вступом до альянсу і поглибленням співробітництва з ним.

— Вам не здається, що виникли суперечності між тим, що проголошує Декларація і що записано в Конституції?

— Головний документ для нас, безперечно, Конституція. Але процес втілення її в життя тривалий, він вимагає ухвалення ще багатьох законодавчих актів.

Сьогодні ми керуємося і Декларацією про державний суверенітет, і я не бачу жодних суперечностей між цими документами. Мало того, це дає можливість пристосовуватися до конкретної ситуації. А вона така, що вступ України до НАТО у практичній площині не порушується, хоч Конституція нам цього і не забороняє.

Та коли необхідно буде розв'язувати якісь додаткові питання зміцнення нашої незалежності, то ми зможемо діяти, керуючися конкретними обставинами.

— А от деякі зарубіжні агенції, газети й українська програма телебачення «Післямова», коментуючи ваш виступ у Брюсселі, закидають застосування подвійних стандартів щодо можливого вступу України до НАТО...

— Це не так, і позиція МЗС викладена у заяві прес-центру. Очевидно, журналісти дещо по-своєму інтерпретували наше прагнення до інтеграції у євро- і трансєвропейські структури. Та й що то за держава, яка застосовує подвійні стандарти в зовнішній політиці? Це нонсенс.

— Кажуть, що угоду про спеціальне партнерство з НАТО буде підписано ще до липневого саміту в Мадриді і навіть раніше, ніж таку угоду підпише Росія...

— У нас не змагання навипередки з Росією. Хто раніше, хто пізніше — так питання не стоїть. Це процеси, які не пов'язані між собою. І ми не претендуємо на таку ж роль, яку відіграє Росія у міжнародних відносинах. Це було б безглуздя. Росія —велика держава, яка має відігравати активну роль у розв'язанні світових та європейських проблем. Україна ж, і це, до речі, визнає й НАТО, є важливим фактором, який позитивно впливає на мир і стабільність на європейському континенті. І від того, наскільки виважено Україна буде проводити зовнішньополітичний курс, залежатиме клімат у Європі.

20 березня ми почали переговорний процес щодо укладення угоди. Виходимо з того, що документ має бути підготовлений до підписання під час саміту в Мадриді. Не скажу, що переговори проходять просто і без проблем. З'являються питання про назву документа, його політичну та юридичну обов'зковість: Україна вимагає для себе певних гарантій, пов'язаних із розширенням НАТО на схід. Тож є над чим працювати.

Інтерв'ю взяла
Валентина ПИСАНСЬКА.

Урожай-97

Чи буде на ланах густо, якщо у ємкостях пусто?

(Початок на 1-й стор.).

—Ми не маємо наміру підтримувати фінансово такі господарства, як «Дружба», — з нотками невдоволення в голосі каже Микола Кучер, начальник обласного управління сільського господарства. — Давати кошти тим, хто неспроможний їх повернути — все одно, що викидати їх на вітер.

«Дружба» (торік, за словами М. Кучера, тут зібрали на круг аж по 10 центнерів зернових, 184 центнери цукрових буряків) та ще деякі неспроможні самотужки придбати пальне. Ось і чекають обіцяних нафтопродуктів під державний контракт. Щоправда, весна чекати не хоче. То чи не станеться, врешті, так, що «хвостисти» (найбільше таких господарств у Мурованокуриловецькому, Чечельницькому, Жмеринському районах) зіпсують загальну картину валового збору зерна? Аби досягти наміченого (а наміри у хліборобів області великі: зібрати близько 2 млн. 300 тис. тонн зернових), напевне, доведеться й слабачкам подати руку.

Віктор СКРИПНИК.

Вінницька область.

Зрошені й незрошені гектари

Учора під час робочої поїздки на Одещину Прем'єр-міністр України Павло Лазаренко найперше провів у Овідіопольському районі нараду з проблем зрошуваного землеробства, у якій взяли участь представники всіх областей, що мають поливні площі. Відбулася розмова з приводу неефективного використання води і землі, вкрай низької віддачі зрошуваного гектара.

У другій половині дня, вже в Одесі, П. Лазаренко зустрівся з директором-розпорядником Всесвітнього банку Кайо Кох-Везером, котрий знайомиться тут з потенційними об'єктами фінансування з боку міжнародної організації. А завершилося перебування керівника уряду в Причорномор'ї ще однією нарадою — з питань забезпечення організованого проведення весняно-польових робіт.

Георгій ВОРОТНЮК.

Одеська область.

Секретаріат Верховної Ради України висловлює глибоке співчуття завідувачці відділу Секретаріату Гусєвій Л. М. з приводу тяжкої втрати — смерті її батька

Михайла Тихоновича.

Ліберал означає лідер?

Загострилися взаємини між політвиконкомом і лідером Ліберальної партії України Володимиром Щербанем. Як повідомили на прес-конференції в УНІАН члени політвиконкому, до наступного з'їзду ЛПУ за рішенням політвиконкому і керуючої ради призупинено 8 статтю партійного статуту, яка дозволяла голові ЛПУ самостійно вести переговори, підписувати відповідні документи партії. Володимирові Петровичу запропоновано стати ще одним рядовим членом виконавчого комітету.

За поясненням заступника голови політвиконкому народного депутата України Володимира Ампілогова, ця обставина викликана авторитарним стилем роботи Володимира Щербаня. «Партією не можна керувати так, як керують областю чи комерційними структурами», підкреслила ще один заступник голови виконавчого комітету народний депутат Олена Крандакова. Стало відомо, що минулого тижня після бурхливого засідання виконавчого комітету в реанімації у передінфарктному стані опинився один з членів виконкому Володимир Наконечний.

Ще однією краплиною, яка переповнила чашу терпіння учасників прес-конференції, стали заяви Володимира Щербаня про ймовірність участі ЛПУ в передвиборних блоках. «Ми не збираємося ні під кого «лягати», партія на вибори піде самостійною політичною силою», — підкреслив Володимир Ампілогов. Водночас учасники прес-конференції вважають, що партія повинна змінити тактику і стратегію своєї діяльності, особливо перед виборами. На їхню думку, перемога комуніста у Волноваському виборчому окрузі замість убитого народного депутата члена ЛПУ Євгена Щербаня свідчить про глибоку недовіру громадян України до владних структур, не здатних вивести державу з кризи. Якщо економічна ситуація не зміниться, вважають ліберали, ліві сили на майбутніх виборах можуть набрати більше 50 відсотків голосів.

Члени політвиконкому вважають, що на даному етапі потрібно запровадити в ЛПУ колегіальне керівництво партією.

Володимир КОРОЛЮК.

Партійні рядки

Політрада за діалог

Конструктивний діалог з представниками головних політичних сил дозволить не тільки уникнути багатьох помилок, але й ширше враховувати настрої соціальних прошарків, швидше знайти шлях до виходу з економічної та соціальної кризи, — заявив секретар Політичної ради при Президентові України, народний депутат Олександр Ємець. Він та народний депутат Ігор Коліушко за ініціативою Народно-демократичної партії, як повідомляє ДІНАУ-Укрінформ, провели зустріч з представниками громадськості Львівщини, на якій підкреслили важливість нового органу. Президент України виявив готовність враховувати думку партій при розробці свого політичного та економічного курсу. Це — суттєвий крок до здійснення суспільних реформ цивілізованим шляхом, підкреслив Олександр Ємець.

Регіон: як формується бюджет

З порожньою казною

ПРОЕКТ закону про місцеве самоврядування і проект державного бюджету на поточний рік — камені спотикання у відносинах Верховної Ради і адміністрації Президента. Водночас «низи» дедалі більше засмоктує болото словесних реформ економіки і сфери управління. Добірка матеріалів нашого харківського кореспондента — тривожний дзвінок для владних структур, особливо на тлі майбутніх виборів. Однак цей дзвінок ще треба почути. Чи почують?

• *Область:* Потрібно сказати правду — ми на межі великих потрясінь

Уже в найближчі місяці, за словами добре поінформованої особи з Харківської обласної ради, на Харківщині можуть залишитися без роботи кожні два із трьох лікарів, кожні два із трьох учителів, кожні два із трьох працівників закладів культури. Таким чином влада викине на вулицю близько 60 тисяч чоловік. А враховуючи ту обставину, що вже нині третина населення області не має постійного місця роботи і стабільного заробітку, нові безробітні навряд чи зуміють швидко знайти своє місце під базарним сонцем...

Керівництво області називає цю ситуацію гнітючою. Але пояснює, що іншого виходу ні обласна рада, ні облдержадміністрація не бачать. Харківська влада вважає, що після звільнення люди, можливо, одержуватимуть хоч грошову допомогу як безробітні. Платити зарплату їм уже нема з чого. Місцева казна напівпорожня.

Утім, проблематичним є й саме звільнення. За законом адміністрація зобов'язана щонайменше за два місяці попередити працівників про свої наміри. А також виплатити їм тримісячну зарплату. На всю цю процедуру потрібно ще 34 мільйони гривень, яких, як уже сказано, в обласному бюджеті немає.

Тому очевидно, що перш за все Харків, а за ним і деякі інші великі міста області опиняться, певно, вже навесні на межі великих потрясінь. Адже без роботи залишиться ще, висловлюючись армійською термінологією, чотири дивізії високоосвічених людей. Унаслідок цього медичних послуг, шкільних уроків, улюблених занять у гуртках та спортивних секціях можуть позбутися уже не десятки, а сотні тисяч харків'ян. А з такою «армією» жартувати вже небезпечно.

Практичний бік справи такий. На склад буде здано 65—70 відсотків лікарняних ліжок. Припиниться бюджетне фінансування всіх фізкультурно-спортивних закладів. Залишаться без будь-якої державної підтримки театри, бібліотеки. Перейдуть на самозабезпечення дошкільні заклади тощо.

Харківська область, яка завжди справно виконувала державний бюджет і була так званим донором для інших областей України, докотилася до такого життя не без участі офіційного Києва. За два останні роки Кабмін урізав регіональні бюджетні надходження більш як удвічі. Якщо потреби на освіту, охорону здоров'я, культуру на 1 січня нинішнього року становили 2,2 мільярда гривень, за мінімальними розрахунками —1,8, то, за останніми «контрольними цифрами», на ці цілі області виділяється всього 579 мільйонів. Що становить лише 32 відсотки від мінімальних потреб. Зрозуміло, ці скорочення обсягів виробництва зменшують надходження в державну казну. Але якою логікою керується уряд, коли зменшує питому вагу обласного бюджету із 2,6 до 1,2 відсотка в загальнодержавному бюджеті?

Недавно голова облдержадміністрації Олег Дьомін підписав у цьому зв'язку спеціальне розпорядження, яким зобов'язує відповідні обласні служби взяти під жорсткий контроль сплату податків підприємствами усіх форм власності. Втім, можна не сумніватися, що подібні розпорядження впливають на «тіньову» економіку приблизно так, як повний місяць на погашення боргів у зарплаті. А всі так звані нетрадиційні джерела надходжень до державного бюджету, над якими зараз б'ється обласне керівництво, то лише краплина в морі, яка аж ніяк не впливає на його хвилювання.

• *Місто:* Спочатку «за борт» дітей і хворих

Харків завжди шукав, особливо в останні роки, нетрадиційні статті наповнення міського бюджету. «Ми першими почали проводити земельні аукціони. Серед перших завершили малу приватизацію. Раціонально використовували орендну плату. Затверджували найрізноманітніші місцеві податки», — каже начальник головного управління з бюджету та фінансів Харківського міськвиконкому Тетяна Таукешева. Але сьогодні, на її думку, всі ці «фантазії» себе вже майже вичерпали. Останнє, що збирається днями запровадити Харківська міськрада, — ввести податок на символіку. До кінця нинішнього року питома вага місцевих зборів у загальному міському бюджеті становить близько семи відсотків, що майже удвічі більше від загальноприйнятої світової норми. На цьому доведеться поставити крапку. Всі інші місцеві податки нічим не відрізнятимуться від рекету в законі, —вважає Т. Таукешева.

Що ж стосується основних надходжень, то їх інакше, ніж жалюгідними, не назвеш. За попередніми оцінками, бюджетні організації міста будуть забезпечені коштами лише на третину від нормативних потреб. Уже вирішено, що на самофінансування переводяться всі дошкільні заклади, музичні школи. Найближчим часом сесія міськради розгляне стан справ у міських лікарнях. Очікується, що, крім кадрових скорочень, депутати запропонують керівникам лікувальних установ вишукувати позабюджетні кошти на утримання лікарень та поліклінік. Якщо таке рішення буде прийнято, воно узаконить у місті платну медицину, яка навряд чи буде доступна більшості населення.

• *Район:* Ще раз, може, посіємо

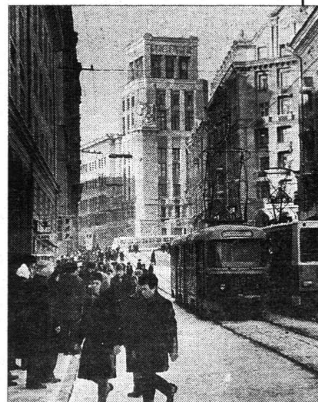
Шевченківський район Харківщини — споконвічна земля сільських трудівників. Промисловості великої немає. Але які сьогодні прибутки у селян — розповідати не варто. Куди вони в основному витрачаються? На те, щоб завтра знову мати роботу. Про всі інші блага цивілізації селяни уже й не думають.

Колись цей район приносив у державну казну немалий прибуток. Сьогодні сидить на дотації. Підприємства місцевої промисловості ледь зводять кінці з кінцями. Сільгоспвиробників податковий зашморг уже задушив. Колгоспи не можуть позбутися своїх боргів. А різноманітні штрафні санкції лише ускладнюють їхнє становище.

Голова держадміністрації Віктор Рожнов сказав, що не бачить іншого шляху порятунку сільського виробництва, ніж звільнення його від непомірного податкового пресу і підтримка розумними кредитами. Про якісь інші джерела надходжень до бюджету і говорити не став, оскільки вважає цю ідею в сільській місцевості взагалі абсурдною.

Отож, село «вгрузло» у так званий вільний ринок, що називається, по самі вуха. Поки що голови колгоспів домовилися взяти на своє утримання школи, дитсадки. Але на скільки вистачить їхніх можливостей — ніхто певно сказати не може. Яка доля очікує соціальну сферу райцентру — теж ніхто не знає.

Живуть селяни лише тим, що незабаром вийдуть у поле, посіють, виростять урожай. І що держава нарешті його купить, а не відбере. Інакше цей урожай може бути останнім.

Джерела формування бюджету:

Важко шукати чорну кішку в темній кімнаті, особливо якщо її там немає

І не менш складно шукати джерела наповнення прибуткової частини бюджету, якщо їх практично вже не існує.

Післямова оглядача

За офіційними даними, у сільськогосподарських підприємствах області бартерні операції становлять 98 відсотків від усіх угод, у промисловості — 95. Про які надходження до бюджету можна говорити, коли в регіоні (читай: у країні) практично перестала діяти класична економічна формула «товар—гроші—товар»?

Ще рік-два тому обласна влада спад виробництва сором'язливо старалася не помічати: очевидно, була надія, що безладдя — це не надовго. Сьогодні воно в порядку денному під номером 1. На нинішній рік прогнозується ще 15-відсоткове зменшення випуску продукції.

Однак, навіть таку ситуацію не можна назвати безнадійною. Радикальні політичні та економічні заходи виводили інші країни ще не з таких глухих кутів. Тільки ці заходи потрібно проводити, а не лише говорити про них. Але, схоже, все відбувається саме так, тому що комусь так треба. В результаті маємо ситуацію, коли вже важко збагнути, за що спершу хапатися. Та оскільки проблем, як мовиться, повний віз, то влада на словах «робить усе можливе і неможливе», а насправді взагалі не займається їх розв'язанням, покладаючись лише на репресивний податковий апарат. Ну а він старанно дорізає ту курку, яка ще хоч інколи несла якісь яйця.

До речі, найчастіше нині до харківського корпункту заходять так звані підприємці-середняки. З однією метою — оголосити про своє банкрутство. І розповідають вони страшні, у глобальному значенні, речі. Про те, як одного прекрасного дня цілком рентабельні підприємства за незначні, не залежні від них порушення, обклалися такими штрафами, що залишилися від них, підприємств, лише ріжки та ніжки.

Матеріали підготував Микола КОСИЙ.

Харківська область.

Реалії

НАЧАЛЬНИК ЦЕХУ — В ЛІКАРНІ, ДИРЕКТОР — В ОБЛОЗІ

Днями до редакції звернулася народний депутат України минулого скликання М. В. Куземко. Вона розповіла майже детективну історію, що сталася в с. Шипівці Заліщицького району Тернопільської області. За словами Марії Василівни, її чоловік Борис Гуменюк, директор приватного підприємства «Основа», спільно з місцевим колгоспом ім. Гагаріна створили виробництво з розливу мінеральної води. Начальником цеху тут був М. С. Золотий, депутат сільської ради.

Здавалося б, що ж тут може бути детективного? Як з'ясувалося, може. За словами М. Куземко, минулої п'ятниці надвечір начальник цеху Михайло Золотий зайшов до контори колгоспу ім. Гагаріна, звідки збирався зателефонувати до Києва. Тут на нього і було вчинено напад. Наслідок — поламані ребра, струс мозку, пошкодження внутрішніх органів. Нині потерпілий (інвалід II групи) перебуває в заліщицькій лікарні.

Далі, як повідомила М. Куземко, події розгорталися ще стрімкіше. У неділю її чоловік, виїхавши з Києва, був вже на місці пригоди. Навідавшись до батьків М. Золотого, Борис Борисович з друзями лише надвечір дістався до цеху, аби пересвідчитися, чи все там гаразд. На їхнє щастя, —розповідає Марія Василівна, — вони зачинилися зсередини. Бо невдовзі з'явилися непрохані гості, які почали виламувати двері. «Облога» тривала до четвертої ранку. Згодом нападники відступили, а директорові разом з товаришами вдалося виїхати з села.

Що це, вже норми нашого нового життя? З ними й будемо існувати далі? Чи таки держава спроможеться потурбуватися про правоохоронні органи, а вони — про нас?

Надія ЛЕОНЕНКО.

Хроніка. Факти. Події

● *Душанбе*

Полювання на Содирова триває

Жорстокі бої між бойовиками Резвона Содирова і загонами урядових сил Таджикистана та об'єднаної опозиції, які їм протистоять, тривали в районі Червоного хребта біля населених пунктів Нолікон і Шахтут. Як повідомив прес-секретар президента республіки Зафар Саїдов, у результаті сутичок загинуло троє військовослужбовців урядових сил і три чоловіка із загонів об'єднаної таджицької опозиції.

● *Ліма*

Взяти долари і — на Кубу?

Члени так званої комісії гарантів діалогу між урядом і терористами провели серію консультацій з лідерами загону Революційного руху імені Тупака Амару (РРТА), який утримує резиденцію посла Японії в Лімі. Офіційного повідомлення про результати контактів не було, проте серед журналістів, котрі висвітлюють цю кризу, блискавично поширилася версія про заяву «одного близького до діалогу дипломата, який побажав залишитися невідомим». Згідно з цією заявою терористи з РРТА вже практично погодилися вилетіти на Кубу з кількома заручниками, яких відпустять, тільки-но екстремісти переконаються в тому, що перуанська влада виконала всі умови». Серед цих умов, за даними джерела, є й звільнення із в'язниць «кількох» соратників лідера загону Нестора Серпи Картоліні і грошовий «викуп» у кілька мільйонів доларів.

● *Сан-Сальвадор*

Були повстанці — стали політики

Згідно з оголошеними в Сальвадорі остаточними підсумками виборів до парламенту і місцевих органів влади, кандидати від опозиційного Фронту національного звільнення імені Фарабундо Марті (ФНЗФМ) фактично зрівнялися за впливом із правлячим Національним республіканським союзом (НРС). Результати виборів змінили політичну ситуацію в цій центральноамериканській країні, яка пережила у 80-ті роки затяжний внутрішній збройний конфлікт. Як зазначають спостерігачі, колишнє повстанське угруповання, яке долучилося до політичної боротьби з 1992 року після підписання мирної угоди з владою, домоглося успіху значною мірою за рахунок так званих «голосів протесту» виборців, невдоволених неоліберальним економічним курсом нинішньої влади.

● *Пекін*

Партія має знати про все

Китайських керівників партійно-урядових і юридичних відомств, у тому числі губернаторів провінцій, мерів, секретарів комітетів КПК, зобов'язали повідомляти про всі свої «важливі особисті справи» відповідним інстанціям. Згідно з циркуляром ЦК КПК і Держради КНР, це має сприяти боротьбі з корупцією і формуванню чесної і непідкупної адміністрації.

За повідомленнями кореспондентів «ГУ» і інформаційних агентств.

Поема дванадцятьох — роман з продовженням?

ІДЕ російський Ведмідь лісом, а назустріч білоруський Заєць: «Ведмедику, Ведмедику, давай жити разом». «А що, давай, — відповідає клишоногий. — Раніше я сам у барлозі лапу смоктав, а тепер удвох мою лапу смоктатимемо». Тільки-но домовилися, коли стрибає туркменський Тушканчик... І так далі. Одне слово —СНД.

А коли серйозно, то напередодні засідання Ради глав дванадцяти держав СНД, яке відбудеться завтра у Москві, своїми думками поділився начальник управління країн СНД МЗС України Станіслав Лазебник:

— Усе розпочалося з легендарної Біловезької Пущі, де було підписано договір, що констатував кінець СРСР і проголосив народження СНД — союзу, спрямованого на цивілізоване «розлучення» республік, з метою збереження економічних зв'язків.

Рішення про вступ України до нової співдружності було прийнято з певними застереженнями. Тож і статут СНД ми не підписали, бо він із багатьох пунктів суперечив національному законодавству. Отже Україна стала асоційованим членом співдружності і саме в такій якості бере участь у всіх засіданнях та форумах СНД.

— Чого все ж таки очікувала Україна від цього політичного новоутворення?

— Україна завжди хотіла бачити у співдружності міждержавний механізм для консультацій і переговорів, що координує і налагоджує двосторонні зв'язки. Водночас наша країна виступала і виступає проти того, щоб СНД надавали статусу суб'єкта міжнародної організації.

За п'ять років були успіхи, були й промахи. Труднощі у співробітництві виникали здебільшого з об'єктивних причин. Головна з яких — різні темпи ринкових реформ у кожної з дванадцяти держав.

— А «синдром старшого брата» ви не вважаєте за причину труднощів?

— Так, Москва, за старою звичкою, хотіла стати паротягом, до якого, за новими правилами гри, мали причепитися всі вагони (раніше «поїзд» формували, не питаючи бажання). Проте паротяг не зміг стати тим локомотивом, який тягнув би решту. З тієї простої причини, що деякі країни випередили росіян з темпів реформ, як-от Казахстан, Узбекистан.

Нині ми спостерігаємо новий напад «зоряної хвороби» —посилення процесів перетворення внутрішніх структур СНД, а їх близько 80, у наднаціональні, наддержавні. Це ми вже «проходили», пригадаймо Держплан, що розсилав директиви, як діяти. Судіть самі, за п'ять років співдружності підписано 850 різних багатосторонніх документів, з них виконується лише від 30 до 40 відсотків...

— СНД — роман з продовженням?

— Продовження необхідне. Інше питання — яке? Співдружність потребує докорінних змін, як і російська політика у ставленні до найближчих сусідів. За основу цілком можна взяти євразійський досвід, шлях рівноправного об'єднання без старших і молодших. Президент Казахстану Нурсултан Назарбаєв вважає, якщо співтовариство найближчим часом не розвалиться, то існуватиме ще п'ять-десять років...

— Без коментарів. Ще одне гостре есендешне питання — митний союз. Які його перспективи?

— Ми вважаємо, що спочатку слід запровадити режим вільної торгівлі. Тільки після цього можна говорити про рівноправний митний союз. Нещодавно у Кишиневі підписано декларацію про основні засади створення митного союзу між Україною і Молдовою. Цей документ цілком міг би стати зразком митного союзу в рамках СНД на загальноєвропейській законодавчій базі.

Отже, все найцікавіше попереду, якщо зустріч не буде зведено до банального святкування ювілею.

Сергій ЯНОВСЬКИЙ.

ШЕРШЕ ЛЯ «ЛАДА»...

СЬОГОДНІ у місті Метце, що на північному сході Франції, має закінчитися судовий процес над чотирма нашими співвітчизниками. Двома мешканцями Києва, 35-річним інженером Віктором Ярмусевичем і 34-річним нейрохірургом Олегом Горенком, а також двома тепер уже жителями Німеччини — Володимиром Карпалюком та Валерієм Ждановим.

На лаву підсудних четвірку «підвезла» «Лада». Звичайно, у переносному значенні. Просто вони підозрюються у викраданні у Франції автомобілів марки «Лада». Їм офіційно висунуто звинувачення в організації злочинної групи.

На запитання присяжних, чому вони віддавали перевагу саме «Ладі», чоловіки відповіли (правда, не без мороки: жоден із звинувачених не говорить французькою): автомобілі переганялися в Україну і Росію, де на них великий попит. У безтурботних французів, які звикли кидати машини просто на вулиці, й іноді навіть без противикрадального пристрою, спритники «позичили» більше дев'яноста «Лад».

Цікаво, що спіймати викрадачів на гарячому допомогла звичайнісінька скарга потерпілого француза, власника новенької «Лади». На суді наводилися факти, що автомобілі, як правило, викрадалися у східних районах Франції, а затим через територію Німеччини переправлялися в рідні пенати. Звичайно, під фальшивими номерами і з підробленими документами.

Отже, коли вам пропонуватимуть за смішною ціною, у чудовому стані «Ладу», ніби реекспортну, не поспішайте радіти своєму автомобільному щастю. Воно може виявитися французьким!..

На знімку: обідня пора (з 13 до 15 години) для парижан святе діло. Ресторани і ресторанчики в цей час оживають, під червоне вино і чашечку кави тече спокійна, тиха розмова, а машина що — вона зачекає в сусідньому запрудженому провулку.

Віталій СУДДЯ. Фото автора.

БАЛТІЙСЬКИЙ КУРС

Коментар

ЛАТВІЯ — це недалеко від Швеції, — гордо, а головне дохідливо пояснюють нині латиші місце розташування їхньої країни. Так, легкий снобізм — невід'ємна риса балтійських громадян. Цікаве визначення, просто руки сверблять, чи то пак язик, приміряти до себе: Україна — це навпроти Туреччини... Здається, звучить не так переконливо. На жаль, різні менталітети.

Хочу відразу ж заспокоїти. Латвія знаходиться там, де й була, як, до речі, й Литва з Естонією.

Старенька Європа без особливого ентузіазму сприйняла повернення трьох дочок. З'ясувалося, не так воно легко досягнути того, що через «залізну завісу» здавалося таким доступним. У цьому зв'язку в політиці країн Балтії з'явилася тенденція пошуку компромісу між націоналістичними гаслами шестирічної давнини і раціональним діалогом з країнами СНД, що мають потрібний ринок. Щоправда, в балтійській інтерпретації він сприймається не інакше, як тренувальний, порівняно із жорсткішим європейським. Проте конфліктність нині не в моді, і добрим тоном не лише в Старому Світі, а й в Україні вважають конструктивну розмову з дипломатичним формуванням співробітництва. Приклад тому — активні дії Латвійського посольства в Україні, пов'язані з відкриттям у Києві Торгового дому. А Міжнародний трейд-клуб в нашій столиці очолює естонський дипломат Лембіт Лухт.

Останнім часом у повітрі витає ідея про створення нової балтійської моделі. Особливу активність у цьому питанні виявляє Литва. Вона бачить цю модель як тісне співробітництво всього регіону, тобто не лише країн Балтії, а й Польщі і Калініградської області Росії. Тож імовірно підписання тристороннього договору між Калініградською областю, Литвою та Україною. Нова регіональна економічна модель, на думку прибалтів, має містити інтереси кожної країни середньої Європи, що тяжить до Балтійського регіона. Тому спочатку Польща, Естонія і Литва, а тепер і Калініград, звертають особливу увагу на Україну як на реального балтійського партнера. Що ж, поживемо — побачимо. Тим більше, що «наш адрес Советский Союз» ми змінили на власну адресу по сусідству з демократичними європейськими державами.

Яна СТАДІЛЬНА.

Політичний імідж?

Колишнього прем'єр-міністра Великобританії Уінстона Черчілля майже неможливо уявити собі без традиційної товстезної сигари. Проте мало хто знає, що у кінці життя вона стала лише «бутафорією». Про «обман» Черчілль зізнався одному французькому медикові, коли той запропонував відмовитися від паління 75-річному прем'єру. Довелося відкрити таємницю: великий товстун постійно тримав у кишені наполовину випалену погашену сигару, яку демонстрував тільки тоді, коли ставав об'єктом уваги репортерів.

Людина має право на захист права. Що далі?

5 БЕРЕЗНЯ в обговоренні питання про Уповноваженого з прав людини (омбудсмена) оголошено тайм-аут. Як відомо, три законопроекти на задану тему, підготовлені депутатами-співавторами, відправлено на опрацювання в Комісію з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин: вона і має визначити модель інституції омбудсмена в Україні та винести її найближчим часом на повторне обговорення в першому читанні.

Ставлення парламентаріїв до запропонованих варіантів різне, але, здається, всі сходяться на одному: запровадження інституції Уповноваженого з прав людини ще не означатиме початку ери справедливості, хоча, за словами Олександра Мороза, це дасть можливість громадянам «захищати свої конституційні права через одну із структур». Своїм баченням місця і завдань цієї структури в суспільстві ми попросили поділитися кількох фахівців. Їм — слово.

Аргументи

Сергій КИРИЧЕНКО, член Комісії з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, співавтор одного з проектів:

Інструмент діятиме універсально. Якщо він інструмент, а не заготовка

—Те, що цей закон треба приймати якнайшвидше, доводити немає потреби: люди, прочитавши нову Конституцію, вже кілька місяців пишуть на адресу неіснуючого Уповноваженого з прав людини. Ми заборгували тут перед своїми виборцями, і треба поквапитися з віддачею боргу. Звичайно, важко йти невторованим шляхом, але дійти до кінцевої мети треба.

У цей законопроект, який ми підготували з однодумцями, я вклав усі сили і знання. У роботі дуже допомагав мій досвід правозахисника; ці проблеми відомі мені не з теорії, а багаторічної практики.

Проект закону про Уповноваженого Верховної Ради з прав людини було вперше винесено 30 серпня 1995 року, перед початком 4-ї сесії. В його основу покладено принципи, апробовані в багатьох цивілізованих країнах. Відтоді документ зазнав багатьох змін, узгоджень, на мою думку, сьогодні він значно досконаліший. Комісія з питань прав людини двічі позитивно оцінювала нашу роботу. Втім, 4—5 березня наш варіант високо оцінила і більшість учасників обговорення. Позитивні висновки я одержав і від багатьох авторитетних у галузі права фахівців.

У законопроекті чітко виписано функції омбудсмена. Він у жодному разі не підмінятиме завдань інших інституцій—суду, прокуратури, міліції. Уповноважений швидше доповнюватиме вже наявну систему відповідних державних органів, аніж сам з нуля вирішуватиме якісь проблеми. Найголовніше завдання омбудсмена — контролювати, як державні структури виконують свої обов'язки щодо захисту прав громадян України.

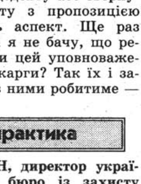
Я не критикуватиму своїх колег, авторів двох інших проектів — вирішальне слово за профільною комісією. Звертаю тільки увагу на те, що деякі положення з їхніх варіантів суперечать Конституції України. Наприклад, про захист прав громадян тільки на території України, про право людини звертатися до омбудсмена не раніше ніж через рік, як було порушено її права, про відмову у прийнятті заяви, якщо допущено малозначуще порушення прав людини (які критерії «малозначущості», хотів би я знати!) тощо.

У запропонованому нами проекті закладено принцип регіонального представництва уповноваженого з прав людини, адже далеко не кожен за такої скрутної економічної ситуації може знайти кошти на поїздку до столиці «за правами». У нас на відміну від двох інших варіантів чітко виписано повноваження секретаріату та інших службових осіб апарату уповноваженого. Адже треба зробити все, щоб це був не бутафорний орган: такий справді не потрібен ані громадянам, ані парламенту. Хочу застерегти і ще від одного — від пошуку українського Сергія Ковальова, а вже потім прийняття самого закону. Свого часу аналогічний документ майже чотири роки розглядали російські парламентарії. Ще тільки винесли чорновий варіант, як уже на порядку денному виникло обговорення двох кандидатур — Юрія Власова і Сергія Ковальова. Зал одразу розколовся на чотири частини: хто проти, хто за того чи іншого, кому жоден кандидат не підходить і т. д. Сам проект «потонув» у цих дебатах. Тому не треба повторювати цю помилку. Впливу навіть найзнаменитішої особистості на наш закон не можна допускати. Головне, щоб сам документ було професійно виписано: як інструмент він діятиме універсально, незалежно від персони самого омбудсмена. Це має бути акт безпосередньої дії, на підставі якого захищатимуть права громадян, ефективно здійснюватимуть парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини.

Ніна КАРПАЧОВА, заступник голови Комісії з питань прав людини, національних меншин та міжнаціональних відносин, співавтор одного із законопроектів:

Найкращий рецензент — фінанси

— Я буду лаконічна.

Якщо ми створимо інституцію за принципом Сергія Кириченка, то віддалимо самого уповноваженого від безпосереднього виконання обов'язків, адже за Конституцією саме він повинен впливати на всі ці процеси і працювати безпосередньо з депутатами. І ще одне. Я хотіла б, щоб усі три проекти «прорахували» в міністерствах фінансів і юстиції, тоді ми побачимо, яка структура фінансово реальна, а яка ні. Інакше ми справді можемо скомпрометувати парламент, який уперше в історії України пропонує таку інституцію.

Післяслово

Доки парламентарії сперечаються, опрацьовують, аналізують, визначаються, багато громадян України, як і попереджає Семен Глузман, з нетерпінням чекають: ось прийде омбудсмен (утім, скаржникам це слово невідоме) — він нас і розсудить. Навіть у листах до редакції скривджені чесно попереджають: «Не допоможете поновити на роботі (одержати квартиру, покарати злодія і т. д. — Авт.), звернуся до уповноваженого з прав людини». Скільки скарг надійде на його адресу —уявити страшно. І хоча омбудсмен не займатиметься «кожним скаржником зокрема», йому вистачить роботи з головою «від усіх взагалі», навіть тоді, коли майбутній закон чітко відмежує його прерогативи від обов'язків міліції, суду, прокуратури. Якщо наші державні структури і надалі зі звичним «коефіцієнтом корисної дії» працюватимуть, ефективність діяльності навіть найгеніальнішої особи в ролі омбудсмена: з апаратом, секретаріатом, регіональними управліннями і парламентським контролем на додаток зводитиметься до «голосу волаючого в пустелі»: SOS! Порушують права!.. Порушують. Тоді депутатам, у тому числі авторам-переможцям, не виключено, доведеться переінакшити слова відомої російської пісні: «Закон ви просили —закон я вам дав, а право на небі шукайте».

Контраргументи

Олександр ЛАВРИНОВИЧ, заступник голови Комісії з питань правової політики і судово-правової реформи:

Ідея нереальна, тому шкідлива

— На моє глибоке переконання, інституція омбудсмена в найближчих 50 років для України неприйнятна, навпаки, її введення може дискредитувати саме поняття «захист прав людини». Чому? Ми можемо прийняти цей закон і обрати уповноваженого та створити відповідний апарат, але це не розв'яже основної проблеми — захисту прав людини в умовах трансформаційного періоду. Які можливості для цього самого захисту матиме омбудсмен, коли не знято з порядку денного проблеми з виплатами зарплат, пенсій, соціальних допомог тощо. Ось, припустимо, звертається людина: мені вже 6 місяців затримують платню, це порушення моїх прав, гарантованих Конституцією... Що в цій ситуації чинить Уповноважений з прав людини? Як ретранслятор звернеться до уряду: ви зле робите? То й так усі знають, що зле... І що далі?

Ні, ця інституція важлива тоді, коли вже є нормальне, структуроване суспільство, коли чітко діє правове поле. Тоді омбудсмен виконує функцію соціально-адвокатської контори, скажімо так, і може узагальнити якісь тенденції, внести свою ініціативу до судового прецеденту або звернутися до парламенту з пропозицією розглянути якийсь аспект. Ще раз повторюю, сьогодні я не бачу, що реально може зробити цей уповноважений. Одержувати скарги? Так їх і зараз пишуть. А що з ними робитиме — відповіді немає.

Думка практика

Семен ГЛУЗМАН, директор українсько-американського бюро із захисту прав людини:

Краще щось, ніж нічого

— Вважаю, що інституція надзвичайно потрібна Україні: якщо якісь інші країни можуть дозволити собі таку «розкіш», як відсутність Уповноваженого з прав людини, то посттоталітарна держава, яка не має демократичних традицій, просто зобов'язана її запровадити, інакше ніколи не стане правовою. Отже, моє ставлення до цього питання позитивне й іншого бути не може. Хоча я цинічно припускаю, що наш омбудсмен не буде класичним зразком, бо сама Україна ще далека від класичної демократичної держави. Є побоювання, що наш Уповноважений з прав людини, на жаль, якимось чином, приховано залежатиме від тих структур, які чинитимуть на нього тиск. Але чудово розуміючи, що ідеального омбудсмена в нас не буде, я, однак, переконаний: краще щось, ніж нічого. Ідеального взагалі в житті нічого немає. До речі, мій табірний приятель Сергій Ковальов — відомий російський омбудсмен — дуже часто казав: «Абсолютна мораль несумісна з життям». Такі ось реалії...

Хочу сказати й інше. Очікувати, що прийде Уповноважений з прав людини і все зразу відбуватиметься «за всіма правилами мистецтва», наївно. Якщо скривджені на це сподіваються, мушу їх розчарувати: дива не станеться. Уповноважений не чарівник, який помахом палички розв'яже усі проблеми. Коли нас приймали до Ради Європи, також багато хто вірив, що приїжджатимуть мудрі емісари-правники зі Страсбурга і публічно каратимуть наших корумпованих чиновників, які порушують права людини. Цього не було і, звичайно, не буде. Омбудсмен — ця невеличка структура — також не займатиметься кожним окремим скаржником. І це не завдання Уповноваженого з прав людини. Він повинен структурно налагодити роботу з дотриманням прав людини — від законодавця до чиновника. А звичний менталітет радянської людини (більшість населення України ще не може його позбутися) розраховує на принцип: хтось повинен прийти і покарати за завдану мені кривду. Насправді є лише одна структура, яка приймає рішення в цивілізованих умовах, це — суд. Якщо ми не створимо нормальну судову систему, яка враховуватиме не тільки закони, а й правові положення, жодні омбудсмени не допоможуть. Не існує єдиного рецепта в суспільному житті: є тільки сукупність інституцій, які в цілому створюють умови правовій державі. Іншого шляху до неї немає.

На жаль, з досвіду знаю: люди не розуміють, що їхні головні проблеми в галузі захисту прав полягають не у відсутності омбудсмена, а у власному часто сліпому виборі, пасивній громадянській позиції. І тут уже, даруйте, ситуацію не порятують українські ковальови.

Затяжні суперечки довкола кількох законопроектів про Уповноваженого з прав людини, політичні пристрасті при обговоренні викликають, м'яко кажучи, подив. Відкривати заново нічого не потрібно. Існує типова модельна серія документів і завдання тих людей, які працюють над цим питанням, — перекласти на українську мову те, що існує в інших країнах, безперечно, тверезо врахувавши все, що притаманно лише Україні. Одне слово, прив'язати класичне до нашого грунту. І найголовніше, омбудсмена треба «кроїти» не під президентські структури чи якісь інші, а тільки під реалії сьогоднішнього життя.

Сторінку підготувала Людмила КОХАНЕЦЬ.

Франція вчиться читати українською

ДИВНО, але факт: країна Бальзака і Флобера лише у березні 1997 році відкрила для себе українську книгу. Вперше наші видавництва представляли свою продукцію на XVII Паризькому салоні книги. Це — державні спеціалізовані видавництва «Освіта», «Либідь», «Наукова думка», «Урожай», «Світ», «Україна», приватне видавництво «Астарта», ТОВ «Гомін», Міжнародний фонд «Відродження».

Організатори салону подбали, аби наші видавництва потрапили до каталогу виставки. І всі, хто зацікавився українською літературою, виходили на контакт, пропонували співпрацю, а то й просто обмінювалися новою інформацією. Втім, слово самим учасникам салону.

Олена БОЙКО, директор видавництва «Либідь»

— Ви подивіться на цей, не побоюся цього слова, вітчизняний шедевр — «Історію української ікони»! Хіба соромно з цією книгою виходити в люди? Авжеж, ні! Розкішне видання, чудові ілюстрації! Прикро, що видавали ми її у Словаччині, але що поробиш, в Україні, на жаль, немає ще такої поліграфічної бази... Так от, сюди, на виставку, спеціально приїхав представник Ради Європи пан Брауль, саме з його фірмою ми уклали угоду про співробітництво. «Либідь» надасть права на видання цієї історичної книги в Англії. Там зроблять переклад, а друкувати і готувати її доручається нам. Звичайно, це не тільки вигідна, а й престижна справа: уявляєте, у книгарнях світу — наша «Українська ікона»! Працюємо над тим, щоб і французьким видавцям вона впала в око, власне, для того ми й тут, у Парижі...

Скажу більше: якість нашого стенду, книжки, представлені тут, — не гірші, ніж в інших. Незважаючи на скрутне становище в країні, книги видаються, українська книга є. Ви подивіться-но — прекрасно видані львівським «Світом» «Українська минувшина», «Історія запорізьких козаків», «Історія українського війська», «Українська рукописна книга». До речі, саме вона висувалася на Шевченківську премію. І таких диво-видань побачило б світ куди більше, якби була мінімальна увага з боку уряду і розумні пільги. Та це вже тема домашньої розмови...

Ігор АЛЕКСЄЄНКО, директор видавництва «Наукова думка»

— Я хочу продовжити думку Олени Олександрівни про долю книги. Українська асоціація книговидавців за підтримки ЮНЕСКО, Ради Європи ініціювала провести наприкінці квітня у Києві семінар на тему: ситуація у вітчизняному книговиданні. Маємо на меті запросити на нього керівників нашої держави, аби ті послухали й зрозуміли, на кому ми світі, щоб потім не доводилося кусати лікті й червоніти за нашу туземність і невігластво. Будь ласка, «Наукова думка» у 1995 році була найбільшим видавцем у країні: мали 220 назв — 150 книжок, решта — журнали. А в минулому році спромоглися лише на 130 назв, з них тільки 59 книжок, а що чекає на нас у цьому році, здогадуєтеся? І все ж, не збираємося опускати руки... Тут готують свої пропозиції для нас представники Сорбонни. Вивчимо їх, можливо, і діло піде...

Ірина ПОДОЛЮК, директор видавництва «Освіта»

— Будемо відвертими: Україну ще дуже й дуже погано знають у світі. Суджу з нашого скромного трирічного міжнародного досвіду. Тільки ось-ось недавно наше видавництво стало асоційованим членом клубу «Е-Пі-Джі». Це європейський клуб педагогічних видавництв. Ми працюватимемо в усіх напрямках учбової літератури, які спільно розроблятимуться для всієї Європи. Нині готується до друку «Історія Європи», і наше видавництво теж дасть свій розділ: «Історію України».

Що чекаємо від цього салону? Звичайно ж, співпраці. Є таке французьке видавництво навчальної літератури —«Натан». Воно зацікавилося нашими програмами. Запропонувало не лише обмінятися досвідом роботи, а й свої послуги в розробці посібників з вивчення французької мови. З цим і навідаються в Київ у червні. Прикро, ніде правди діти: «Натан» воліє насамперед бачити тільки свою продукцію на українському ринку. Наше ж правило: спільні авторські колективи, адаптація їхніх підручників до вітчизняних програм і умов. Таку серію посібників для учнів 1 — 4 класів при допомозі Міжнародного фонду «Відродження» ми розпочали з німецької мови. До речі, поштовхом до цього проекту слугувала подібна виставка у Франкфурті...

Ігор МЕЛЬНИК, директор львівського видавництва «Світ»

— Мене вразила величезна кількість відвідувачів салону. Це не випадкові люди, а вчителі, школярі, студенти. Як не дивно, але й наша література тут має свого читача. Нехай і не такого масового. Як правило, до стендів підходили учні українських недільних шкіл. Вони захоплено розглядали експозицію, дещо просили для своїх шкіл. Ми, що могли, відразу віддавали або обіцяли передати згодом. Як на наш «Світ», цікава пропозиція надійшла від видавництва «Мілан-прес». Воно пропонує спільно друкувати у Львові українською мовою книги, які мають загальноєвропейську цінність. Це, насамперед, комп'ютерна література. У нас, на жаль, книжок цієї тематики обмаль. А коли й з'являються, то, як правило, привізні, російськомовні.

XVII Паризький салон книги закінчив свою роботу. Але є надія, що Франція, вперше розгорнувши українську книгу, ніколи в світі її більше не закриє. Цього хочемо ми, цього хоче Франція, цього хоче отой сивий ліонець-українець, котрий з трепетом, зі сльозами на очах по одній перебрав усі книжки нашого стенду.

На фото: іде жвава торгівля книгою; нашу експозицію оглядає посол України у Франції Юрій Кочубей (ліворуч).

Віталій СОЛОНЕЦЬ.
Фото автора.

Ветеранам — десять років

***В**ІРНІШЕ, не самим сивочолим ветеранам, а їхньому громадському об'єднанню — Організації ветеранів війни, праці і військової служби України. Вона була створена 8 березня 1987 року республіканською установчою конференцією в Києві, відтоді виросла в одне з найбільших громадських об'єднань у нашій державі і налічує близько 14 мільйонів членів, серед яких 6 мільйонів — учасники війни, понад 7 мільйонів — ветерани праці, більш як 600 тисяч — ветерани Збройних сил. До цього об'єднання входять 27 регіональних,762 міські і районні та майже 26 тисяч первинних організацій.*

Незалежна від будь-яких політичних партій і рухів, Організація ветеранів України бере активну участь у громадсько-політичному житті країни, в процесах державотворення, постійно співробітничає в цьому з Верховною Радою України та виконавчими органами влади, всіляко підтримує загальнонаціональні заходи щодо консолідації суспільства, утвердження правди нашої історії, особливо періоду Великої Вітчизняної війни, виховання молоді в дусі патріотизму і гуманізму.

Одним із головних своїх завдань організація вважає соціальний захист ветеранів, людей похилого віку загалом. На цьому напрямі вона активно добивається неодмінного дотримання законодавства про статус ветеранів, їхні пільги, бере участь у розробці та реалізації програм "Турбота", «Ветеранське подвір'я», «Здоров'я», вимагає вдосконалення пенсійного забезпечення громадян тощо. Зокрема, помітною подією стало нещодавнє створення Всеукраїнського союзу «Соціальна справедливість», у якому об'єдналися Організація ветеранів України, ветерани Афганістану і ветерани—чорнобильці. Двері до вступу в цю спілку і подальшої співпраці на ниві соціального захисту громадян відкрито і для інших організацій, — наголошує голова Ради ветеранів України І. Герасимов.

Цими днями з нагоди десятиріччя Організації ветеранів України в усіх областях, численних містах і районах відбулися урочистості, в яких за розпорядженням Президента Л. Кучми взяли участь керівники місцевих держадміністрацій. Вшановували ветеранів війни і праці, багатьом із них надавали матеріальну допомогу.

Завтра в Києві відбудеться ювілейний пленум Організації ветеранів України.

Володимир ЧЕРКАС.

Без лукавства і самозамилування

***У**ЧЕНА рада Львівського держуніверситету ім. І. Франка висунула на здобуття Державної премії України в галузі науки і техніки 1997 року підручник «Політологія», який здобув громадське визнання і широко використовується у навчальному процесі.*

Остап Семків, доктор історичних наук, професор, академік Української академії політичних наук, завідувач кафедри політології — автор стрижневих статей підручника. Він не належить до вічних кабінетного стилю і йому судилася роль «хрещеного батька» нової генерації політиків. «Політологія» стала своєрідним «бестселером», настільною книгою парламентаріїв, політиків, посадових осіб. І це зрозуміло, адже вчені кафедри працюють науковими консультантами у постійних комісіях Верховної Ради України, радниками народних депутатів. Та й саме створення кафедри 1991 року позначило новий етап інтеграції нашої держави до європейського культурно-політичного простору.

У передмові зазначено, що підручник творився так, як радив Марк Аврелій писати кожну книгу: щоб не було в ній жодної нерозважливості і незгоди з наказами розуму, щоб не було лукавства, самолюбства і щоб не продиктована була незадоволенням своєю власною долею.

«Політологія» зорієнтована не лише на фахівців, а й на широку читацьку аудиторію, яка так потребує компаса, а надто — на етапі загострення суспільних процесів, у період передвиборчих баталій. У цьому контексті одним із найцікавіших видається розділ «Політика і мораль». Макіавеллі, Ніцше, Кант, Кропоткін залишили нам свої тлумачення взаємодії політики і моралі, у кожній з них є свої раціональні зерна. Резюмуючи їх, учені стверджують: «Аморальним є професійна некомпетентність політика, незнання суспільного життя, нерозуміння суті процесів, що відбуваються, незалежно від того, усвідомлює це політик — носій непрофесіоналізму, чи ні. Непрофесіоналізм аморальний об'єктивно вже тому, що такий політик, не усвідомлюючи наслідків своїх дій, по суті, звільняє себе від особистої відповідальності. А найголовніше те, що непрофесійні рішення суспільно небезпечні...».

Цей витяг із статті також окреслює надзавдання авторів та їхню високу мету, державницькі позиції.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Сонце, вітер і вода

Альтернативні та відновлювані джерела енергії: їх місце і роль у національній стратегії розвитку паливно-енергетичного комплексу України

ПОСТІЙНЕ зростання споживання невідновлюваних джерел енергії примушує світову спільноту шукати нові шляхи задоволення потреб людства в енергоносіях.

До того ж, за інформаціями Всесвітньої конференції з енергії, при існуючих обсягах енергоспоживання резервів вугілля вистачить людству на 350 років, нафти — на 30 років, а газу — десь на 50. Особливо гостра ця проблема для нашої держави, оскільки вона належить до тих країн, які є імпортерами енергоносіїв. Наявні в минулому великі поклади нафти і газу на території України значною мірою вичерпані, і їх сучасний видобуток задовольняє лише декілька відсотків потреб. Отож проблема виходу з енергетичної кризи для України є визначальною. Звичайно, можна збільшити видобуток власних нафти і газу, але все одно вони навіть частково не розв'яжуть проблеми. Можна шукати компроміси розрахунків з постачальниками енергоносіїв з-за кордону (а це потребує збільшення власного виробництва конкурентоспроможних на світовому ринку товарів), зменшити власне споживання (потрібні відповідні структурні зміни виробництва, що, у свою чергу, вимагає значних інвестицій) тощо. Але все одно цей шлях — у глухий кут.

У США та країнах Західної Європи вже давно ведуться пошуки промислового застосування альтернативних та відновлюваних джерел енергії.

Сьогодні у США діє понад 25000 вітроенергетичних установок. Собівартість однієї кіловатгодини електроенергії, виробленої вітроагрегатами, вже менше 10 центів і продовжує знижуватися.

Дедалі популярнішим стає виробництво енергоносіїв, скажімо, з біомаси, яка в подальшому перетворюється на добриво.

Біогаз містить 50-80% метану і може ефективно використовуватись як паливо для газогенераторів з коефіцієнтом корисної дії понад 80% і згодом трансформуватись в електричну та теплову енергію.

За деякими підрахунками, до 2020 року в первинному енергоспоживанні, котре становитиме 12,7 гігатонни еквівалента нафти, частка енергії з біомаси буде дорівнювати 12%.

Активно використовуються і геотермальні джерела.

Рентабельним стало продукування електроенергії і з допомогою сонячних елементів. Сьогодні лише в американському штаті Каліфорнія виробляється таким чином понад 400 МВт, у Німеччині — 100 МВт, активно розвивається «сонячна» енергетика в Іспанії, Італії, на півдні Франції та в деяких інших країнах. Щорічно продаж сонячних колекторів у Західній Європі, які використовують для нагрівання води, збільшується на 15-20%.

Не зупиняється також і активний науковий пошук ефективного використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії.

Наприклад, Німеччина з 1979 по 1984 рік на дослідження в цій галузі витратила 1,6 млрд. марок. Усе це дозволило вже сьогодні забезпечити частку виробництва електричної енергії з альтернативних та відновлюваних джерел в енергетичному балансі, скажімо, Данії — 30%. Австрії — 32%. І ця частка зберігає тенденцію до зростання.

А що ж Україна? Здавалося б, приклад західних країн має надихати нас на конкретні справи. На практиці ж, як-то кажуть, віз і нині там.

Сьогодні в Україні діє лише близько 100 вітроагрегатів, 3-4 біоенергетичні установки, а фотоелектричні системи — тільки в дослідних зразках. Розробка геотермальних джерел ведеться лише на папері.

Використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії для України має не тільки економічне, але й політичне значення. Це зменшило б залежність нашої держави від імпорту енергоносіїв, поліпшило б екологічне становище (особливо після Чорнобильської катастрофи) тощо.

Пропонуються такі першочергові заходи з використання альтернативних та відновлюваних джерел енергії, як розвиток національних програм застосування:

1. Біоенергетики

Для України впровадження біогазових установок потрібно здійснювати у двох напрямках: будівництво великих установок зі щодобовим виробленням 5-20 тис. куб. м біогазу та застосування переважно у приватному секторі, фермерських господарствах невеликих установок потужністю 5-10 куб. м біогазу на добу.

Для цього потрібна відповідна державна програма та підтримка розвитку національної біоенергетики. Великі установки доцільно застосувати при переробці відходів у великих містах, на птахофабриках, свинокомплексах (зазначимо, що на Україні ще в радянські часи було побудовано 8 свинокомплексів на 108 тис. голів) тощо. Вони можуть використовуватися як для вироблення електроенергії, котра буде подаватися в енергетичну мережу великих міст, так і для забезпечення гарячого водопостачання.

2. Вітроенергетики

Для промислового використання вітроенергетичних установок придатні вся смуга Чорноморського узбережжя України, гори Криму і Карпати. Українська промисловість вже продукує агрегати потужністю 50 та 100 кВт, а також готується до випуску установок потужністю 150 кВт. Однак західні країни виробляють більш потужні установки (навіть до 1000 кВт). Тож нам необхідно переглянути програму випуску цих установок у бік збільшення їх номінальних потужностей. Водночас, для приватного сектора та фермерських господарств доцільно використовувати і малопотужні вітроагрегати.

За підрахунками фахівців, вітроенергетичні агрегати здатні забезпечити потреби Криму в електроенергії на 40-45%. Наша промисловість спроможна щорічно випускати до 2000 агрегатів. Таким чином, при відповідній державній підтримці і політиці (зазначимо, що існує щодо цього указ Президента України та постанова Кабінету міністрів), до 2000 року ми здатні мати потужностей вітроагрегатів, що дорівнюватиме 600 МВт, а в перспективі — 1 ГВт. У регіонах, де виробництво електроенергії вітроагрегатами недоцільне (Центральна і Східна Україна), є сенс їх масового використання у сільському господарстві для підняття води із свердловин, поливання рослин тощо.

3. Фотоенергетики

Фахівцями вже доведена доцільність застосування в установках малої потужності (до 5 кВт) фотовольтаїки — систем з параболічними дзеркалами.

На Чорноморському узбережжі, у Криму такі системи можна використовувати спільно з вітроенергетичними установками. Масове використання фотоелектричних систем малої потужності доцільне в приватному секторі, а сонячні колектори для нагрівання води можна широко застосовувати навіть у Центральній Україні. Зазначимо, що в нас існують відповідні виробничі потужності для масового продукування фотоелектричних систем та сонячних колекторів. Правильна і целеспрямована політика в цьому напрямі дозволить уже в найближчі роки мати потужностей для виробництва електричного струму 200-300 МВт.

4. Геотермальних джерел

Україна має значні потенційні ресурси геотермальної енергії. Окрім Криму і Карпатського регіону, промислове використання геотермальних джерел можливе також у Чернігівській, Харківській, Полтавській, Луганській та деяких інших областях. За підрахунками фахівців Міненерго України, геотермальні ресурси на першому етапі здатні забезпечити виробництво електроенергії потужністю 1,5-2 ГВт та забезпечити значну кількість мереж. Уже розроблене відповідне наукове обгрунтування використання геотермальних джерел в Україні, справа лише за практичною роботою.

5. Малої гідроенергетики

Досвід західних країн та Китаю доводить доцільність використання гідроресурсів на дещо новій основі (мала гідроенергетика — гідроелектростанції потужністю від кількох десятків до сотень і тисяч кіловат). При цьому не обов'язково будувати дорогі греблі, достатньо зробити водовідводи, а якщо і будувати, то в гірських ущелинах. Враховуючи, що гідроресурси рівнинних річок України вичерпано, масове впровадження малої гідроенергетики доцільне в Карпатському регіоні, Криму, а також у деяких інших. Використання малої гідроенергетики в Карпатах дозволить також налагодити місцеву переробку багатих дарів природи: розлив мінеральної та питної води, консервацію грибів, ягід, виробництво природних ліків із трав. А це — робочі місця та додаткові надходження до бюджету.

Водночас необхідно відновити малі гідроелектростанції, що були збудовані у 50-х — на початку 60-х років і нині простоюють. Частина водосховищ, вода з яких використовується для сільськогосподарських потреб, теж може бути використана для цього. Додамо також, що в Україні існує замкнений цикл виробництва обладнання для ГЕС.

6. Альтернативного палива

Альтернативні види палива не новина у багатьох країнах світу. Спиртове паливо ще у 20-х роках почав застосовувати Генрі Форд для своїх авто. Після енергетичної кризи 70-х років масове використання альтернативного палива набуло подальшого розвитку. Сьогодні у Бразилії майже кожне друге авто заправляється різними видами спиртів (метанол, етанол). Те ж саме відбувається у США, Франції.

В Україні доцільно застосовувати дизельне пальне з олії (біодизель), котру можна отримати з соняшнику, ріпаку, льону та інших культур. З 1 тонни олії виробляють 940-980 кг пального (метилового ефіру). Зазначимо, що в країнах Західної Європи виробництво біодизельного пального перевищило 1 млн. тонн на рік.

Зазначені культури для виробництва палива можна вирощувати в зонах екологічного забруднення, оскільки вирощення інших культур тут неможливе.

7. Відходів вуглезбагачення

Паливо, яке слугувало б виробленню електроенергії, можна отримати з відходів вуглезбагачення: штибів та шламів. Щорічно вуглезбагачувальні фабрики дають до 20 млн. тонн таких відходів. Сьогодні наземні сховища України, за різними оцінками, містять їх від 150 до 300 млн. тонн. Це не тільки екологічна проблема, це справа, яку можна повернути на користь української економіки. З таких відходів можна робити брикети (з подальшим продажем населенню), можна їх спалювати для отримання електроенергії. Фахівці (Дмитро Герасимчук, Віктор Анищенко та ін.) вже розробили методику використання цих відходів. Зазначимо, що, за їх підрахунками, собівартість однієї тонни брикетів становить 75 гривень (у країнах Західної Європи — від 200 до 350 доларів США), а собівартість однієї МВт/год — 13 гривень. Це значний і, можна сказати, стратегічний резерв для паливно-енергетичного комплексу України.

8. Ефективного використання наявних енергетичних ресурсів

Багато говориться про необхідність раціональнішого використання наявних енергетичних ресурсів. Існують відповідні наукові розробки і обгрунтування. Скажімо, глибинна переробка тонни нафти, яка у країнах Західної Європи становить 75-80%, в Україні не може сягнути 52%. Необхідно підвищити коефіцієнт корисної дії наявних гідротурбін та обладнання теплоелектростанцій, котрі працюють на твердому паливі. Найбільш ефективна форма підвищення ККД на теплоелектростанціях —поєднання вироблення електроенергії з використанням тепла, що отримується від охолодження двигунів, димових газів тощо. Така схема роботи забезпечує ККД до 85%!

Корисним для економіки може бути розвиток малих опалювальних систем, які працюють на соломі, трісках, дерев'яному пилі. Наприклад, в Австрії таких систем існує понад 19770 загальною потужністю близько 2000 МВт. Аналогічна ситуація в Данії, Німеччині, Швейцарії, Франції та інших країнах ЄС.

Зазначені вище пропозиції можуть не тільки істотно поліпшити екологічну ситуацію в Україні, але і скласти вагому частку в її загальному енергетичному балансі. У найближчі роки цілком реально ввести в дію: 150-200 біоенергетичних установок з річним виробленням біогазу до 3 млрд. куб. м; 3-5 тис. вітроенергетичних установок загальною потужністю 400-500 МВт, фотоелектричних систем загальною потужністю до 100 МВт, установок, що використовують геотермальну енергію — до 1000 МВт. Розвиток малої гідроенергетики може ще додатково принести 300-400 МВт потужностей. Удосконалення існуючих теплоенергетичних та гідроелектростанцій дасть іще не менше 1500-1700 МВт. Спалювання соломи, дерев'яних трісок принесе 700-1000 МВт потужностей. Використання відходів вуглезбагачення може досягти (в перерахунку на масу кам'яного) 3-5 млн. тонн. Промисловий випуск малих вітроелектростанцій, біоустановок, фотоелектричних систем, «портативних» ГЕС у масштабах держави дасть до 2 млрд. куб. м біогазу та не менше 500-600 МВт електроенергії. Ось які величезні можливості має наша енергетика!

Тож прикро, що в державних програмах розвитку паливно-енергетичного комплексу України альтернативним та відновлюваним джерелам енергії відводиться мізерна роль. Може, хоч постійне шантажування нафтогазовим краном Росії примусить усіх нас замислитись над стратегічними напрямками розвитку нашої енергетики і, зокрема, використанням нетрадиційних джерел.

Ігор БАКАЙ,
народний депутат України.

Радіохвилі, що гуляють самі по собі,

а раніше вони багато чого розповідали

УСІ МИ з'являємося на світ з підсвідомістю обмеженості навколишнього світу. Більшу частину життя намагаємося відсунути замкнене коло горизонту, піднімаючись над ним. І коли комусь із особливо здогадливих пощастить заглянути за грань видимої межі, нам це здається дивом або випадковим збігом. Найскладніше — переконати себе в тому, що ти можеш побачити далі, аніж здається на перший погляд.

Радисти знають, що радіохвиля певного діапазону відбивається не тільки від землі, а й — угорі — від іоносфери. Кажуть, що такі хвилі пересуваються стрибками, завдовжки від 2,5 до 4 тисяч кілометрів, стрибаючи і вперед, і назад — із-за горизонту. Піймавши сигнал від такої хвилі десь у центрі України, яка перед цим побувала за Атлантичним океаном, можна розпізнати старт американського «Шаттла» з мису Канаверал або польоти винищувачів над Поволжям чи Перською затокою.

Ще 5—6 років тому про ці можливості у відкритій пресі воліли мовчати, і не тому, що вони здавалися фантастикою, а для збереження секретності фінансування експериментів. Хоча було вже видано книжку «Основы загоризонтной радиолокации», а на американському континенті в рамках військової програми США «Конус» берегами обох океанів і на канадських плоскогір'ях розкинули свої антенні сіті більш як два десятки станцій поворотно-похилого зондування (ППЗ) іоносфери. Та радянські особливі та перші відділи і далі ревно секретили все, що стосувалося не тільки радянських, а й — найсмішніше — американських радіолокаторів загоризонтного виявлення (ЗГВ).

Забігаючи наперед, треба сказати, що найбільшим секретом радянської сторони була деяка незграбність, з якою було зроблено монстрів антенних грат, низький рівень апаратури за неймовірної вартості виготовлення.

Та попри цей баласт, предмет ЗГВ повітряних цілей був звичайною роботою співробітників інституту, якого вже немає. Він мав хитру назву з каламбурним відтінком —МФ НДІДАР — миколаївська філія НДІ далекого радіозв'язку. Зрозуміло, що до радіозв'язку як такого — ні близького, ні далекого — філія не мала ніякого відношення, та згідно з офіційною легендою підпорядковувалася саме союзному Мінзв'язку.

Головний інститут НДІДАР досі знаходиться в Москві, поряд з Преображенською площею. Драбина ієрархії замикалася на НПО «Вимпел». Припускали, що там працюють головні теоретики радіолокації.

А насправді в Україні завжди була своя вища школа прикладної радіофізики. Центр її — у Харкові. Вузи і ВІРТА імені Говорова виховали мінімум три покоління блискучих наукових працівників, для яких не становило труднощів формалізувати будь-які завдання ЗГВ з наступним синтезом самої системи. На жаль, ці системи були орієнтовані лише на військові цілі.

Американські колеги від своїх військово-експериментальних розробок досить швидко, до середини 80-х років, перейшли до цивільного використання систем ЗГВ. Розмістивши антенні поля на берегах Атлантичного і Тихого океанів і використовуючи їхню поверхню як майже ідеальний відбивач, вони контролюють польоти авіалайнерів від Європи і Далекого Сходу до американського континенту, забезпечуючи додаткову безпеку від моменту злету. Отож, виправдуються кошти, вкладені свого часу у військово-прикладні завдання радіофізики. Що заважало запровадити такі системи в Україні?

Ндідаром, ндідаром, ми звемося НДІДАРом — казали про себе миколаївські радіофізики, і в цьому каламбурі була велика частка правди. Бо в Україні МФ НДІДАР був абсолютним монополістом з концентрації інтелекту спеціального призначення. Починаючи з 1972 року, сюди охоче їхали за розподілом молоді радіоінженери, фізики й математики з Одеси, Харкова і Москви. Хто потрапив до першої партії, швидко отримали квартири, наступні чекали своєї черги в будиночках військового містечка поряд з приймальною антеною станції ЗГВ.

На околицях Миколаєва над степом здіймаються в небо дві антени ЗГРПС. Та, що передає, зустрінеться, коли їхати у бік Херсона, та, що приймає, — у бік Нового Буга. Але це ще не все господарство майстрів заглядати за горизонт. В Україні такі, але досконаліші, антени сховалися в лісах неподалік міст Любеч і Чорнобиль. У Любечі — передавальна, в Чорнобилі — приймальна.

Якщо погожої днини піднятися на п'ятий ярус приймальної антени, то, придивившись, можна побачити куполи Чорнобильської АЕС і ящик саркофага. Військове містечко секретних радіофізиків — всього за сім кілометрів від міста атомників Прип'яті. Одинадцять років тому вони водночас вимерли, залишивши порожні коробки будівель з радіоактивними меблями. Двічі до чорнобильської антени з Миколаєва посилали групи «сталкерів» — у 1988 і 1991 роках. «Сталкери» знімали спецапаратуру, радіокабелі і, перевіривши їх рівень радіоактивності, відправляли до Миколаєва і Комсомольська-на-Амурі. Отож сьогодні між Чорнобилем і Прип'яттю височіє мертва купа непотрібного дорогого металу — два антенних літери заввишки 150 і завдовжки 300 і 500 метрів.

Третя ЗГРПС, аналогічна чорнобильській, стоїть у Хабаровському краї, неподалік Комсомольська-на-Амурі. На її приймальній позиції п'ять років тому сталася пожежа, вигоріла апаратура обробки радіосигналів.

Якби сьогодні сталася пожежа на миколаївських системах, її мало хто й помітив би. Основну апаратуру було розібрано й розпродано через численні малі підприємства. Із зникненням державного фінансування, МФ НДІДАР тихо помер, попередньо перейменувавшись на УРТІ — Український радіотехнічний інститут. Тепер він є лише номінально, навіть підкреслена приналежність до національної радіотехніки не врятувала колектив від розвалу.

Уже чотири роки представники унікальної наукової спеціалізації підтримують своїми знаннями та потребою до праці багато банків, комерційних фірм, вузлів зв'язку, телебачення та речові ринки. Лише одиницям із тих, хто пішов, вдається зберегти спеціальність —п'ятеро інженерів, які раніше створювали алгоритми траєкторної обробки, тепер зайняті забезпеченням безпечного проведення суден в акваторії Миколаївського морського порту.

Ще п'ять років тому Україна мала змогу зберегти творчий потенціал в унікальній науковій галузі —загоризонтної радіолокації. За рівнем і глибиною експериментальних даних, за професійною підготовкою наші співробітники принаймні не поступалися своїм західним колегам. Наприклад, у Франції тільки починали проектувати «Нострадамус» —ЗРПС із зіркоподібним антенним полем, коли в Миколаєві закінчили розробку системи «Корона».

Сьогодні в основному корпусі УРТІ стали непридатними два верхніх поверхи. Немов насміхаючись над своїм колишнім призначенням, інститут опускається нижче до землі. Основне життя його тепер зосереджене на першому поверсі, де приміщення здають в оренду під офіси і склади.

Як відомо, якщо весь час стояти на рівні першого поверху, горизонт дуже близько. Так близько, що важко повірити, ніби є ще люди, здатні його не тільки відсунути, а й побачити, що відбувається за ним.

Володимир ШВЕДОВ.

Миколаїв.

Живемо біля нафтових вулканів?

НЕЩОДАВНО на дні Чорного моря виявлено грязьові вулкани, чи, іншими словами, газові фонтани, які викидають з надр землі грязь, воду з плівкою нафти та велику кількість горючих газів. Наявність таких вулканів відома в основних нафтогазоносних провінціях світу: в Азербайджані, Ірані, Румунії, Індонезії, США, Мексиці, Венесуелі та інших країнах. Тож грязьові вулкани є надійним критерієм нафтогазоносності надр.

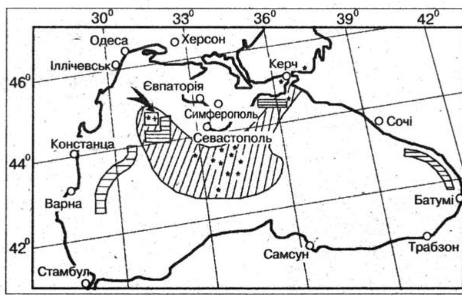
Так, під час буріння на найактивнішому на земній кулі грязьовому вулкані Локбатан в Азербайджані отримано рекордний у світі надпотужний фонтан нафти в 20 тисяч тонн за добу. Після цього структури, яким властивий грязьовий вулканізм, стали основними об'єктами пошуку нафти в Азербайджані. Нині всі без винятку величезні родовища нафти в Азербайджані пов'язані з грязьовими вулканами (родовища Балахани-Сабунчі-Рамана, Бібі-Ейбат та інші). Потім з'ясувалося, що грязьові вулкани в Азербайджані з суші поширюються в Каспійське море. Морське буріння призвело до відкриття величезних родовищ нафти на грязьових структурах Каспійського моря (родовища Нафтові Камені, Булла, Сангачала-Дуванний, Кюрсангя та інші).

У Чорному морі грязьові вулкани виявлено на значній його території і простежуються в південно-західному напрямку від Керченського півострова до 31-го меридіану (мал. 1). Особливістю Чорноморського басейну є надзвичайно широкий розвиток газових викидів з донних порід у воду моря, які фіксуються від побережжя Грузії на сході до берегів Болгарії на заході. Це сотні постійно діючих газових струменів, пов'язаних з грязьовими вулканами і з розломами в земній корі, які безупинно насичують морську воду метаном, внаслідок чого води Чорного моря загазовані вже з глибини 550-600 м до дна і вміщують понад 80 млрд. $м^3$ горючого газу.

Сьогодні пошуки нафти й газу ведуть майже в усіх морях світу, проте в кожному з них, навіть у найбільш багатих нафтою і газом акваторіях, таких, як Перська чи Мексиканська затоки, або ж Північне чи Каспійське моря, не відзначено таких потужних газових струменів, як у Чорному морі. А це, у свою чергу, свідчить про те, що в донних породах Чорного моря мають бути величезні запаси нафти та газу, які й живлять численні газові струмені.

Увесь комплекс нових даних з геології та нафтогазоносності Чорноморського басейну вказує на те, що Чорне море є унікальним об'єктом земної кулі, який не має аналогів у світі і приховує у своїх надрах величезні поклади нафти й газу, набагато більші, ніж ті, що виявлено в Перській затоці чи Північному морі. Одначе нафтогазоносність Чорного моря залишається маловивченою. Проте аналіз сучасного стану нафтогазової промисловості України дає змогу дійти висновку, що проблему нафтогазозабезпечення нашої держави найбільш ефективно й у найкоротший час можна розв'язати за рахунок виявлення нафти на грязевулканічних структурах Чорного моря.

Академік Євген ШНЮКОВ,
директор відділення морської геології Національної академії наук України;
Василь СОЗАНСЬКИЙ,
провідний науковий працівник відділення.

Поширення грязьових вулканів і газових потоків у Чорному морі

Зона розвитку грязьових вулканів

Зони виявлених газових потоків

Виявлені окремі грязевулканічні сопки

Місцезнаходження газового потоку

Чи наповнять бюджет консультації?

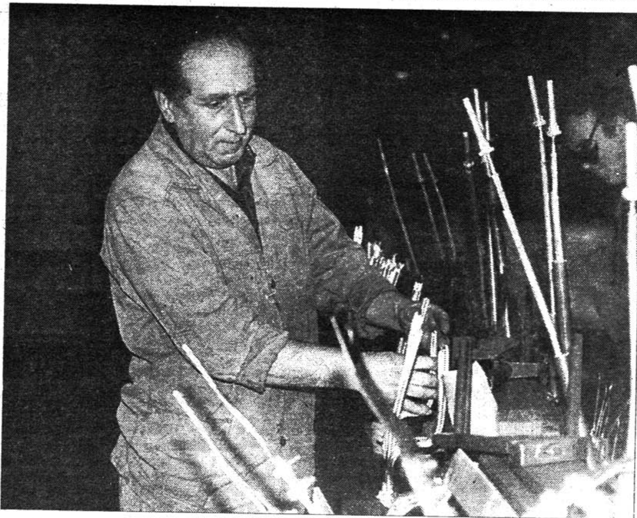
ЗАПИТАННЯ не риторичне. Тим паче, коли справа стосується тих, хто займається малим і середнім бізнесом. У Запоріжжі, приміром, таких понад 11 тисяч юридичних і 25 тисяч фізичних осіб, тобто громадян. І цей сектор економіки відіграє дедалі важливішу роль.

Міськвиконком вирішив підтримати його, запропонувавши бізнесменам безплатні консультації спеціалістів Запорізької торгово-промислової палати. Задля цього, а також тіснішого співробітництва з самою торговою палатою, укладено відповідний договір. Згідно з ним «палаточники» щотижня одержують консультації з питань зовнішньоекономічного співробітництва, митних процедур, оцінки майна тощо.

А щодо наповнення бюджету, то, як переконаний заступник голови міськради Олександр Сін, ці безплатні консультації принесуть неабияку користь. Бо мають сприяти збільшенню прибутків підприємств малого і середнього бізнесу. А отже, й відрахувань до міського бюджету.

Володимир ДУПАК.

Запорізька область.

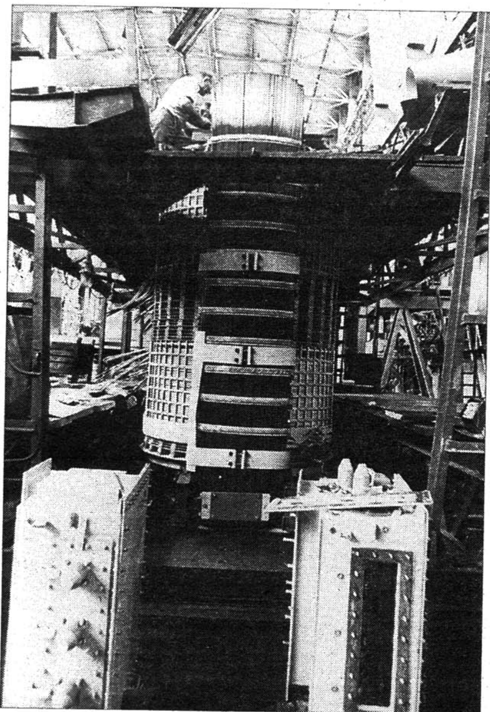

Нескінченні «жнива» Миколи Петраша

Економічні негаразди згубно позначилися на роботі промислових підприємств Хмельниччини. Переважна більшість з них ледь животіє. Однак і в цій ситуації Микола Петраш, Іван Дунець, Олександр Гула не розгубили свої трудові колективи по ринках і торгових майданчиках. Завдяки великій внутрішній енергії, творчому досвіду, вмінню орієнтуватися у ринкових умовах, досконалому знанню економічних процесів їхні акціонерні товариства «Укрелектроапарат», «Адвіс», «Іскра» дають можливість стабільно працювати трудовим колективам, випускати конкурентоспроможну продукцію, що постійно оновлюється на вимоги споживачів. А відтак вироби хмельничан знають не тільки на внутрішньому, а й зовнішньому ринках.

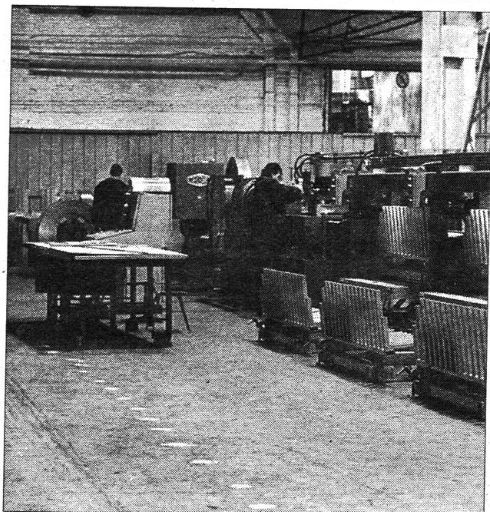
Багато добрих слів про Миколу Петраша і його «Укрелектроапарат» сказав голова обласної адміністрації Євген Гусельников на нараді з проблем реформування економіки. Навіть за умов нинішнього податкового пресу, високих банківських ставок за кредити акціонерне товариство Петраша не збавляє темпів, працює у три зміни, випускає трансформатори на рівні світових стандартів. Тому не дивно, що продукція хмельницьких трансформаторників добре знана не тільки у СНД, а й у Європі, Азії, Африці, на Близькому Сході. Щоправда, широку дорогу «Укрелектроапарату» на світовий ринок проклали відомі європейські фірми, з якими хмельничани створили спільне підприємство.

Похвала не випадкова. Стабільна робота акціонерного товариства вигідна не тільки трудовому колективу, а й державі. Бо бюджет регулярно отримує з «Укрелектроапарату» солідні надходження у вигляді податків, створюються нові робочі місця. Однак більшість роботи дається не так легко, а ціною великих моральних і фізичних зусиль. Бо сьогодення для Миколи Петраша і його колег — як цілорічні й цілодобові жнива. Без перекурів і перепочинку. Бо іноді навіть один втрачений день може перекреслити зроблене вчора. Отож — ні миті спокою. Чи вистачить у них і надалі ресурсу терпіння? Бо ж, якщо і ці наймужніші, найчесніші до своїх колективів керівники опустять у відчаї руки, тоді ні з чим буде «жнивувати». І нікому.

Михайло ВАСИЛАШКО.
Фото Сергій КОВАЛЬЧУКА.

Хмельницький.

Мово рідна,

Доля України, її майбутнє як незалежної, демократичної держави залежить сьогодні насамперед від послідовності та рішучості у проведенні всього комплексу заходів щодо формування підвалин поліетнічної, але власне української держави. Іншими словами, щоб подолати згубні наслідки багатовікової бездержавності зі всіма її рисами, треба не лише критикувати її, а творити власну ідеологію державного будівництва.

У цьому широкому спектрі проблем надзвичайно важливе місце посідає проблема реального утвердження державності української мови в усіх сферах її офіційного (та й неофіційного) використання. Визначення Конституцією України державності української мови, на превеликий жаль, не розв'язує проблеми. Повторюється ситуація минулого: коли корінні підвалини державотворення дуже пишно декларуються в Конституції і надалі залишаються «паперовими» правилами, а суспільно-громадське життя будується за принципами «тролейбусного мислення» з його критеріями, жаргоном, оцінкою. Цьому сприяє, хоч як дивно, відсутність в Україні власного українського інформаційного простору. Адже нині весь інформаційний простір України (радіо, телебачення, газети, часописи, книгодрукування і т. ін.) заповнений вщерть російською продукцією. Високі урядовці, в тому числі й народні депутати, звертаючись до свого народу, зневажають його мову — підміняють її чужою або просто «суржиком». Мимоволі спадає на думку: «Боже милостивий, за що така наруга, така зневага?»

Розмірковуючи про сутність, роль та долю мови, великий педагог К. Ушинський писав у статті «Рідна мова»: «Коли зникає народна мова, — народу нема більше... Доки жива мова народна в устах народу, доти живий і народ. І нема насильства більш нестерпного, як те, що хоче відняти в народу спадщину, створену багатьма поколіннями його віджилих предків».

Страдницька доля судилася нашій мові, та вона жила. Після занепаду Київської княжої держави вона всетаки залишалася державною за часів Великого князівства Литовського. Нею написано «Судебник» великого князя Казимира Ягайловича та «Литовський статут», документ про привілеї польської шляхти «Вислицький статут». Польські королі — всі Ягайловичі — аж до Сігізмунда Августа — за свідченням польських істориків, говорили по-руськи, тобто українською, часом ліпше, ніж по-польськи. У бібліотеках багатьох королів українсько-руських книжок було більше, ніж польських.

І воно не дивно. Як переконливо стверджує Іван Огієнко у своїх класичних працях «Нариси з історії української мови: системи українського правопису» та «Постання азбуки і літературної мови слов'ян», українська мова має глибокі коріння. Перебуваючи в IX ст. у Херсонесі, християнські просвітителі Кирило і Мефодій мали нагоду познайомитися з «руським» письмом і написаними ним церковними книгами. Тобто наша мова бере свої витоки не із занесеної ними македонської говірки, якою були написані тодішні болгарські церковні книги, а із своєї народної мови і свого алфавіту (глаголиці). Однак після Флорентійської унії починається наступ католицизму і в сфері вживання мови: спочатку її відтісняють польською мовою на периферію, а далі й зовсім забороняють. Так польсько-литовська держава «віддячила» нам за той духовний вплив, який безперечно справляла наша культура на західних сусідів.

Не ліпше складалася доля українського народу та його мови на східних теренах після підписання горезвісної Переяславської угоди (1654 р.). Ще за життя Б. Хмельницького за його спиною Польща та Московія домовилися про поділ України між собою. Відтоді доля української мови вже залежала від двох «старших братів». Вона потрапила в цупкі лещата великодержавницьких обіймів. Згадаймо лише окремі з них:

— 1720 р. — Указом Петра І заборонено друкувати в Малоросії будь-які книги, крім церковних;

— 1764 р. — переведено викладання в Києво-Могилянській академії на російську мову;

— 1769 р. — Російська православна церква забороняє друкувати та використовувати український «Буквар»;

— 1786 р. — київський митрополит С. Миславський наказав, аби в усіх церквах дяки та священики читали молитви і правили службу Божу «голосом, свойственным российскому наречію». Те саме було заведено й у школах України;

— 1863 р. — міністр внутрішніх справ Російської імперії П. Валуєв видав циркуляр про заборону видавати підручники, літературу та книги релігійного змісту українською мовою, якої «не было, нет и быть не может»;

— 1864 р. прийнято Статут про початкову школу, згідно з яким навчання має проводитися лише російською мовою;

— 1876 р. — Олександр II видав Емський указ про заборону ввезення до імперії будь-яких книжок і брошур, написаних «малоросійським наріччям», друкування оригінальних творів і перекладів, сценічних вистав, читання і друкування текстів до нот українською мовою;

— 1884 р. — заборона українських театральних вистав у всіх губерніях Малоросії;

— 1892 р. — заборона перекладати твори з російської мови на українську;

— 1895 р. — Головне управління у справах друку заборонило видавати українською мовою дитячу літературу;

— 1903 р. — Указом Сенату Російської імперії українська мовна культура й освітня діяльність оголошені шкідливими, бо «можуть викликати наслідки, що загрожують спокоєві та безпеці імперії»;

— 1938 р. — постанова «Про обов'язкове вивчення російської мови в національних республіках СРСР»;

— 1958 р. — Положення про вивчення другої мови (тобто російської) «за бажанням учнів та батьків»;

— 1978 р. — Постанова ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР «Про заходи щодо подальшого вдосконалення вивчення й викладання російської мови в союзних республіках».

Ми навели ці приклади аж ніяк не з метою докору нашим сусідам за далеко не дружнє ставлення їх дідів та прадідів до всього українського, за свідоме нищення всіх зародків української духовності. Просто з історії фактів не викинеш. Це може зрозуміти лише той, хто на собі відчув оці «обійми». На одній із зустрічей з представниками російського духовенства одному з нас заявили: якби не Росія, то не було б Тараса Шевченка. От як ми читаємо історію! Не кожен, далебі не кожен у змозі зрозуміти, що навіть у страшних умовах утиску і гонінь, хоч як дивно, український народ робив великий внесок у розвиток російської та польської культури. Це парадокс, але це факт. Як переконливо довів уже згаданий І. Огієнко, не було жодного аспекта культурного життя Росії, де представники України не справили б помітного впливу. Тому не дивно, що російська літературна та ділова мови запозичили дуже багато українських термінів.

Таким чином, оскільки наша мова нищилася на державному рівні, про відродження її має подбати насамперед держава. Такий підхід має історичне коріння. Пригадаймо, як виникнення Запорозької Січі привело відразу до створення системи захисту нашої віри, культури, освіти та мови (створення братства та шкіл, вивчення в них слов'яно-руської мови, написання наукових праць та підручників слов'яно-руською мовою, складання словників, створення нових друкарень, закладання основ мовознавчої науки та багато іншого).

Могутній поштовх для свого подальшого розвитку отримала народна мова за часів Гетьманщини. З перемогою національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького відновлюється державна освітня політика. Вся Україна покривається мережею шкіл, Києво-Могилянська академія стає освітньо-науковим закладом, у якому формуються кадри просвітителів для багатьох слов'янських земель (Росії, Сербії, Хорватії, Словаччини). У всіх українських регіонах-полках виникають школи та академії. Україна стає чи не найосвіченішою країною Європи.

Водночас Московія довго залишалася малограмотним князівством, чим частково можна пояснити згадані репресії проти української культури. Здобути високу освіту в епоху Середньовіччя можна було лише в європейських університетах. І українці опанували цю науку. Немає практично жодного університету в Європі, де не навчалися б українці. Це феномен свого часу.

Але трагічно склалася подальша доля нашої культури на своїй землі: «Велика Руїна» держави зумовила велику руїну й української мови. Практика імперського правління, як і досвід колишнього Радянського Союзу, переконливо довели: коли мова будь-якого народу витісняється із сфери державного функціонування, то вона відразу ж починає витіснятись із сфери виробництва, освіти, науки, мистецтва та міжнародного спілкування, а відтак — і з сім'ї. А в кінцевому підсумку — із людської свідомості. **Ми маємо сьогодні українську національну державу без викарбуваних чітко національних рис, без джерельно чистої, неупослідженої, незбалотованої загальновизнаної й повсюдно утвердженої державної мови.** Україна нагадує нині підранка, якому до повного одужання ще неодноразово доведеться перетерпіти великий біль. І це треба добре зрозуміти. Бо якщо вже вас ударили ножем, то хіба можливо витягнути його з тіла безболісно? Чи хіба ми не знаємо, що будь-яке оперативне лікування є болісним, але це лікування. Іншого виходу немає. Бо тільки такий шлях веде до одужання.

Так і в мовній справі треба здійснити рішучу «операцію», як це зробили свого часу ізраїльтяни, французи, німці. Треба віддати Богові — Боже, а кесареві — кесареве. Це аж ніяк не означає ущемлення російської, польської чи інших меншин. Просто вони зберігають свою самобутність, оригінальність, привабливість у межах своїх громад, шкіл, родин, а в державній сфері виявляють таку саму законослухняність, як корінне населення України. До речі, саме так поводяться некорінні меншини в усіх країнах світу. Не будемо далеко шукати. Українська меншина в Росії не менша за російську в Україні. Але українці там справді забуті Богом і людьми, не мають своїх шкіл, газет, радіо, телебачення. Та жоден з них навіть в умовах суцільних поселень не порушував питання про державність української мови в Російській Федерації, не зневажає державної російської мови.

Треба нарешті перестати безсоромно фарисействувати з приводу двомовності в Україні. В окремих країнах двомовність сформувалася на грунті входження певного кантону, провінції, регіону разом зі своєю землею, своєю мовою до складу спільної держави. А Україна створена лише за рахунок своїх земель, ні від кого нічого не взяла. Навпаки, ми роздали частину своїх земель Росії, Білорусі, Польщі та іншим сусідам. Тому єдиною державною мовою є мова корінної нації, яка створила нашу державу і дала їй назву «Україна». Ще раз повторюємо: в межах своєї спільноти люди можуть спілкуватися тією мовою, яка їм найбільш прийнятна, можуть організовувати свої школи, клуби, товариства. Але не принижуючи при цьому права громадян інших національностей і свято поважаючи загальнодержавну українську мову, яка об'єднує всіх громадян України, є зрозумілою для всіх і є офіційною мовою всіх державних установ. Держава має подбати, аби нею вільно володіли всі громадяни. Це і є вищий прояв демократії, решта — базікання та просторікування, що ведуть до втрати мови корінного етносу, а відтак — до асиміляції цього народу і ліквідації його держави. З моральної точки зору сьогодні порушувати питання про двомовність в Україні соромно.

Час, урешті-решт, перестати збиткуватися з української мови. Bи подивіться, яке мовне каліцтво заполонило наші телеекрани. Назвіть хоча б один канал, що працює виключно на державній мові, пропагує українську культуру, літературну мову. Чому, коли українець жартує, він обов'язково мусить розмовляти суржиком. Хто штампує нам «братців-кроликів», вірок сердючок, «шоу самотнього холостяка» та інше хохляцтво, бо ні з українським, ні з російським вони нічого спільного не мають. Адже навіть запорожці, пишучи листа турецькому султану, не цуралися своєї мови, хоч турецькою вони володіли. Чому наша молодь не спроможна на справжні українські жарти на арені КВВ? Бо мовою їх навчання, їх спілкування був і залишається суржик.

Задумаймося, чому багато росіян, проживши в Україні 30 — 50 років, не оволоділи українською мовою? Бо принципово не хочуть. Адже студент за п'ять років вивчає будь-яку, навіть китайську мову. А тут мову, яка тебе повсякденно оточує, яку чуєш щодня, яка тебе ніколи не принижувала, — не може. Ні. Не хоче.

Що можна сказати з цього приводу? У природі загалом кращих чи гірших мов немає. Всі мови неповторні й специфічні. Немає серед них і «провінційних», «хуторянських», «сільських» та «міських». **Є мова народу, мова держави, яку треба поважати і захищати. Тобто, сьогодні як ніколи потрібен захист української мови як державної, як штандарту нашої державності. Той з високих урядовців, хто відстоює інші позиції, намагається збудувати українську державу без українців.**

Які кроки ми вважаємо за доцільне зробити першими? Насамперед потрібна чітка і недвозначна позиція перших осіб держави. Саме їх авторитетом визначатиметься поведінка інших керівників, інших державців і, врешті, всього загалу. Якщо кожний урядовець — чи то малий, чи то великий — поважатиме свою посаду більше, ніж себе, він ніколи не зневажатиме норм поведінки державного службовця. Бо чим тоді можна пояснити факт, коли міністр чи інший державець, пам'ятаючи, що понад 75 відсотків населення нашої держави — то українці, що всі вони разом з рештою населення є громадянами України, де державною мовою є українська, виголошує офіційні промови недержавною мовою. До кого він тоді звертається?

Для нас не зрозуміло, хто добирає таких осіб на державні керівні посади? Адже кожна людина, яка мріє про державну кар'єру, мусить усвідомити, що без знання державної мови неможливо обіймати такі посади. Ні знайти пристойне місце в суспільстві, бо мовою загальнонаціонального спілкування в українській державі буде українська мова. Так цю проблему ставить і розв'язує весь цивілізований світ, усі демократично розвинуті країни, які мають чисельно переважаючий корінний етнос, — Німеччина, Франція, Англія, Ізраїль, Італія та інші. Колись кожний скіф мав знати свій родовід до сьомого коліна. Той, хто не знав свого походження і не шанував його, не міг вважатися повноцінною людиною; він був поза родом, поза племенем, йому було важко вижити, його цуралися. Отже, добір кадрів — це друга проблема.

Слід також, щоб вживання державної мови першими керівниками та їх заступниками всіх рівнів — від Президента до бригадира — стало правилом хорошого тону. Переконані: якби всі директори заводів і фабрик, голови колективних підприємств, керівники різних підрозділів почали розмовляти державною мовою, то, повірте, стрілка «державного компаса» змістилася б у бік наших чисто державних інтересів, бо в нас прокинулося б чуття українства. А без нього, без патріотизму, помноженого на професіоналізм, не подолати економічної кризи, не піднести могутності нашої держави. Отже, потрібен службовий етикет, норми поведінки державного службовця, його відповідальність за доручену справу.

В Україні навіть за переписом, проведеним 1989 року, проживало 37,4 мільйона українців, або 72,7 відсотка

Слово рідне...

від загальної кількості населення. Переконані: якби ми провели перепис сьогодні, то це співвідношення значно змінилося б у бік збільшення кількості українців.

Щоб розвіяти сумніви у сказаному, наведемо такий історичний факт. Леонід Брежнєв, народившися в м. Каменському (Дніпродзержинськ), куди його батько приїхав на заробітки із с. Брежнєве Курської губернії, заповнюючи анкету після закінчення металургійного інституту в 1935 році, записався українцем. А пізніше, вже будучи секретарем Дніпропетровського обкому партії, переправив запис у графі «національність» на «русский». І його можна зрозуміти. Бо навряд чи «українець» Брежнєв зробив би таку саму кар'єру, як Брежнєв росіянин.

Всі ми пам'ятаємо радянську систему підготовки та перепідготовки кадрів, постійно діючих семінарів. Невже нам не потрібно працювати з кадрами? Інститут українознавства Національного університету імені Т. Г. Шевченка підготував цікаву програму інтегрального курсу «Українознавство». Чому не використати б її для навчання керівних кадрів?

Для реалізації такої політики треба створити державний орган, покликаний стежити за виконанням Закону про мови, який, до речі, слід відкоригувати. Бо навряд чи прикрашає нас та обставина, що паспорти громадянам України виписують державною мовою та мовою однієї із національних меншин. Тоді, як їх в Україні понад сто, і всі вони наділені однаковими правами.

Особливої уваги потребує зовнішній вигляд установ, вулиць, магазинів. Спробуйте, наприклад, зробити якунебудь вивіску, не узгодивши цю справу з архітектором, пожежником, інспекцією санітарного стану та ще з кількома владними структурами, і вам випишуть такий штраф, що ви довго чухатимете потилицю. Перевіряють усе, та не мову. Подивіться, на що стали схожі вітрини наших магазинів, інтер'єри вулиць, дошки оголошень, рекламні сторінки газет. Хто тут визначає мовну політику? Знайдіть іще таку країну, де б центральну вулицю її столиці віддали повністю для реклами двом американським фірмам - увесь Хрещатик заставлений рекламними щитами Marlboro та Coca-Cola. Невже це і є один з елементів «підтримки» вітчизняного товаровиробника, про що так полюбляють говорити наші політики? Цікава також ситуація з вивісками на установах: якщо і замінили мову, то часто-густо залишили стару символіку. Прогулюючися містом, придивіться уважно, і ви побачите багато цікавого. Дивна ситуація і в діловодстві, проектно-конструкторській документації, звітності. Тут усе старе, як світ. Тут новим навіть не пахне.

Одразу ж відкинемо заперечення стосовно відсутності необхідної термінології в технічній, медичній та інших галузях. Це неправда. Ще в радянські часи, читаючи лекції українською мовою, ми ніколи не зазнавали труднощів у пошуках того чи іншого українського відповідника. У нас велика словникова база, а особливо тепер. Було б бажання. Одному із авторів уже доводилося писати про те, що Росія ніколи не була лідером науково-технічного прогресу, отже, й уся термінологія в цій галузі запозичена з європейських мов (у тому числі вже з мертвих нині). Така сама мотивація висувається і в медицині, хоч усім нам добре відомо, що там основа термінології — латина.

Це аж ніяк не означає, що не існує проблеми творення української науково-фахової, в тому числі і технічної, термінології, її поширення та апробації в наукових та фахових середовищах, унормування і стандартизації, опрацювання словників, довідників, введення унормованої термінології до підручників, навчальних посібників, у наукове й технічне методичне забезпечення. Йдеться про те, що настав час прокинутися, сміливо стати до роботи, часом невдячної, інколи затратної з різних боків, у тому числі і фінансового, поволі й виважено робити поступ в утвердженні української державності. Настав час рішуче переводити і навчання у всій системі освіти відповідно до Конституції України та Закону про мови на державну мову з наданням широких прав, де є в цьому потреба, особливо в середніх навчальних закладах, мовам національних груп.

Але в даному разі треба бути прямим і чесним. Згідно із статистичними даними Міністерства освіти України, майже 50 відсотків студентів України навчаються українською мовою. Поперше, чому 50, коли українців в Україні майже 75 відсотків? На якій підставі оцих 25 відсотків українців у своїй Українській державі не мають змоги навчатися своєю, до того ж державною мовою? А, по-друге, якщо решта громадян України неукраїнської національності здобуває вищу освіту не українською мовою, то вона, ця частина майбутніх випускників, не зможе працювати в державних українських установах. Хто взяв на себе право ставити їх у таке незручне становище? По-третє, буваючи в тих навчальних закладах, які, за даними звітності, начебто ведуть навчання українською мовою, ми часто-густо не могли в цьому переконатися. Кого ж ми обманюємо і яку еліту ми готуємо для України? По-четверте, спостерігаючи, як повільно відкривають українські школи в південно-східному регіоні, навіть у сільській місцевості, де майже виключно живе українське населення, обурюєшся: коли ж, урешті-решт, усі українські діти почують у школі рідне слово?

Дехто з прихильників такої загальмованої «українізації» освіти посідає хитру позицію: тихше, тихше, не спішіть, не підганяйте! Щось подібне свого часу пропонував Насреддін, обіцяючи навчити віслюка за десять років. А за цей час, звісно, або віслюк здохне, або мулла помре.

Безперечно, освіта немислима без книжкового забезпечення. Нестача підручників та їх дороженеча стали гострою проблемою. Правда, штучною проблемою. **Бо не може бути держави без школи та книги. Там, де їх не вистачає, там або немає держави, або вона гине. Там немає керівників, здатних осмислити цю трагедію. Розмови про нестачу коштів на друк, а відтак — і підручників українською мовою, є тільки приводом, аби виправдати сьогоднішній стан справ.** Порахуйте, скільки грошей витрачає наша держава на друк російськомовних газет, журналів, книг, і ви переконаєтеся (сьогодні в Україні видається 70 відсотків російськомовної літератури і лише 30 — україномовної), що хтось дуже розумно і тонко веде цю справу в нашій державі.

Ми якось підрахували: на книжковому лотку у вестибюлі Верховної Ради на 85 книжок російською мовою припадало 33 українською, а серед газет це співвідношення становило 35:7, не кажучи вже про якість видань. Гадаємо, ці співвідношення не стихійно складаються. Хто за цим стоїть? Що він з того має і що ми маємо —зробімо висновок самі.

Кажуть, хто володіє інформацією, той володіє світом. Кожна держава, яка дбає про свої інтереси, піклується про інформованість свого суспільства, про правдиву, об'єктивну інформованість, охороняючи його від дезінформації, провокацій, морального розкладу, від підриву державного устрою. Хотілося б знати, хто піклується про нашу інформацію і як піклується? І взагалі, чи є в нашій системі кадрового відбору якісь критерії. Які вони? Ми ставимо це питання неспроста, бо нам здається, що в цьому питанні ми чітко не визначилися.

Організацію державотворення в Україні можна доручити лише тим людям, які хочуть саме незалежної України, які знають її історію, люблять її культуру і народ, мають необхідні професійні знання та організаційні здібності і є чесними, високопорядними. **Ми маємо навчитися виявляти і гнати геть кар'єристів будь-якої орієнтації, які обіймаючи високі посади й отримуючи щедрі винагороди та привілеї, зневажають усе українське.** Сьогодні стає доцільною розробка цілої низки протекціоністських заходів щодо вживання української мови. Це і пільгове законодавство на українське друкарство та виробництво музичної продукції, організація рекламної справи державною мовою, дублювання цікавих зарубіжних фільмів українською мовою; замовлення технічних умов та іншої нормативної документації (хоча б, наприклад, у тій самій Росії) на обладнання, техніку, технологію українською мовою, без яких держнагляд не допустить їх завезення в Україну і т. ін.

Не можна стояти осторонь і щодо створення єдиної помісної національної української церкви. Київський патріархат займає чітку державницьку позицію, проте держава його чомусь не помічає. **Нам гріх забувати, що російське православ'я завжди працювало на свою імперію, служило і служить їй вірою і правдою. То чому ж наша держава цурається підтримки української церкви?** Давно час відкинути смішні й несерйозні звинувачення Київського патріархату в його неканонічності. Добре відомо, що і Московська митрополія і Московська патріархія були створені вольовим методом московськими князями Василем III та Іваном Грозним не канонічним шляхом. Ми ж мали і свою канонічну Київську митрополію, зруйновану Москвою в 1686 р. і таку саму канонічну Українську автокефальну церкву Волині, ліквідовану Москвою в 1939 р. **А всілякі інсинуації навколо постаті Київського патріарха Філарета пов'язані не з ним особисто, а з відходом Української церкви від Москви.** Хто б не очолював Українську церкву сьогодні, він був би обов'язково шельмований, бо, повторюємо, річ не в особі, а у втраті Москвою великої і побожної української пастви — майже 80 тис. парафій. Прикро, але це шельмування Української церкви та її ієрархів було так майстерно організовано, що вірні Московського патріархату (а це найбільша православна конфесія в Україні) прийняли це за святу правду. Бо широкий загал, на жаль, не знає своєї історії.

Згадаймо, як майстерно була організована система політнавчання в радянські часи. Чим ми її замінили? Нічим. Бо немає єдиної політичної лінії. Спроби сформувати на державному рівні національну ідею новоявлені політологи постаралися висвітити як щось неприйнятне, навіть небезпечне. Їх можна зрозуміти, але чи можна будувати національну державу без національної ідеї, без надійного фундаменту, без чітких орієнтирів?

Навряд чи можна виправдати економічними негараздами ту зовнішню політичну млявість Української держави стосовно підтримки своєї багатомільйонної діаспори, що за останніми даними становить майже половину українського етносу, розкиданого по всіх континентах. Нині всі об'єктивно оцінюють роль діаспори у збереженні ідеї української державності та в її відродженні. Але чим підтримує українська держава своїх співгромадян за кордоном? Важко відповісти.

Подивіться, що робить у цьому напрямку наш сусід —Російська Федерація. Видано указ Президента про створення ради з підтримки російської мови при Президентові Російської Федерації, розроблена програма уряду «Російська мова». Ця програма передбачає посилення позицій російської мови в Росії, країнах СНД і за їх межами, виділено необхідні кошти. З наявних у нашому розпорядженні документів випливає, що росіяни надзвичайно зацікавлено відслідковують свої національні інтереси в духовній сфері. І це заслуговує на повагу.

Чи бачив хто-небудь із нас низькопробну в мистецькому плані передачу по Російському телебаченню, чи чули ми хоч раз виступи по телебаченню у Москві недержавною мовою, чи відчули ми хоч раз якусь зневагу до російської церкви та її патріарха? Ні! Є чітка державна політика захисту своєї духовності. Правда, тут часто перебирають міру. Досить сильними залишаються імперські амбіції. Бо як інакше можна розцінити те, що російська мова претендує на мову міжнаціонального спілкування в країнах СНД у той час, коли там уже запроваджено свої державні мови. Виступаючи на підтримку російської мови в країнах СНД, Росія практично нічого не робить для розвитку мов національних меншин на своїх теренах. Ми це відчуваємо зі ставлення до великої української меншини в Російській Федерації. Мабуть, нашому уряду в цих питаннях логічно було б діяти на засадах паритетності фінансування національної культури та освіти: скільки Росія вкладає коштів на потреби української меншини, стільки ж нам виділяти на потреби російської. Може, це примусило б наших опонентів спуститися з-за хмар популізму на грішну землю. Всім зрозуміло, що ми на це не підемо, що ми стоїмо вище оцих амбіцій. Але хотілося б, щоб наша російськомовна діаспора правильно розуміла це.

І насамкінець вважаємо за потрібне наголосити: **коли йдеться про відродження української мови та її вживання як загальнонаціональної на терені України, то головний тягар цієї великої місії має взяти на себе корінний етнос. Як цементуючий елемент української держави, як гарант її суверенітету і демократичного розвитку всіх інших народів.** Розвиваючи самі, українці поведуть за собою інших, ні в якому разі не утискуючи їхні національні права та інтереси. І це буде запорукою того, що Україна постане як європейська демократична держава, здатна забезпечити розквіт усім своїм громадянам.

Хочеться закликати всіх чесних і порядних росіян в Україні сущих (а переважна більшість їх саме такі), аби вони чітко заявили новоявленим «отцам русской нации» та «обустройщикам России», що ніхто росіян в Україні не пригнічує і зовнішнього захисту вони не потребують. Одному з нас довелося на засіданні Ради Європи дати відсіч представникові Держдуми Вішнякову, який намагався звинуватити Україну в дискримінації росіян в Україні. І всім має бути зрозуміле, що нація, частка якої в населенні всієї держави становить майже дві третини, ніколи не погодиться бути малоросами чи хохлами у своїй державі. Минули ті часи, коли українці, за словами С. Єфремова, нагадували собою індіанців, «що підбігли до гармат і затикали їх... своїми капелюхами», будучи свідомими «своєї несили...». Дедалі більше і більше українців усвідомлюють себе... «могутнім деревом. Коріння цього дерева входить у рідний грунт, а вкрите цвітом і плодами гілля належить світові» (М. Сар'ян).

У кожного може бути своє бачення, своя позиція, але незаперечним для кожного з нас залишається одне —державна мова є візитною карткою держави. Якою є та візитка, такою і є держава.

Валентин ЯБЛОНСЬКИЙ,
народний депутат України, голова підкомісії Верховної Ради з науки, дійсний член АНВШУ, член-кореспондент Української академії аграрних наук, заслужений діяч науки і техніки України, професор;
Петро ТАЛАНЧУК,
академік Академії педагогічних наук, заслужений діяч науки і техніки України, професор.

«Острів скарбів» на Слобожанщині

Реальні інвестиції

Харківські робітники від експлуатації американським імперіалізмом поки одержують лише задоволення

ЩОБ ПОТРАПИТИ хоча б на поріг капіталістичного раю, яскраво описаного у перші роки гласності, харків'янам сьогодні уже не обов'язково збиратися за «бугор». Достатньо звернути з Нетеченської вулиці на прохідну Харківської тютюнової фабрики, піднятися на другий поверх фабричної контори і ви (очі на лоба лізуть) — на острові комфорту і благодушності. Та ще більший жах охоплює обивателя, коли він заходить в цехи підприємства. Там також усе сяє і все на своїх місцях. І що вже зовсім збиває з пантелику, так це те, що ніхто нікого не примушує працювати і особливо не контролює. Найпопулярніший жарт колективу фабрики минулих років «Як там поживає наш соціалістичний кролик в обіймах капіталістичного удава? « тепер лише викликає доброзичливу посмішку: живе !

ХАРКІВСЬКІЙ тютюновій фабриці уже понад сто років. Початок дев'яностих міг стати останніми роками в її історії. Країна стояла в чергах за цигарками, а фабрика не могла випустити жодного ящика своєї продукції: ні сировини, ні коштів на її придбання. Співробітництво з всесвітньо відомою компанією «Філіп Морріс» здавалося єдиним шансом на порятунок. Шлюб відбувся. Але корпорація на правах багатого — свого не втратила, залишивши за собою 51 відсоток акцій підприємства.

На запитання «Хто сьогодні господар на фабриці?», адміністрація відповідає туманно — акціонери. Але не треба бути великим спеціалістом в галузі економіки, аби зрозуміти: господар той, хто володіє контрольним пакетом акцій.

Що втратила фабрика від того, що опинилася під каблуком «дядька Сема»? Це запитання, здається, у колективі сьогодні мало кого хвилює.

«А що придбала?». Кажуть — все!

На сьогодні інвестиції складають 22 мільйони доларів США. Поки що на фабрику в обладнанні і «живих» грошах надійшло близько шести мільйонів. Інші кошти також вкладені в сучасні технологічні лінії, які ще виготовляються або знаходяться в дорозі. До приходу у Харків корпорації «Філіп Морріс» фабрика у кращі свої роки випускала два мільярди цигарок на рік. Тепер — 4,5. На кінець нинішнього року передбачається 7—7,5 , пояснив співробітник відділу у справах корпорації Геннадій Каліберов.

Головна ідея, з якою відома фірма прийшла на харківську фабрику — це висока якість продукції. Відсутність в Україні сировини для сигаретного виробництва змушує підприємство закуповувати все — від тютюну до тари — у зарубіжних постачальників. А тому цигарки міжнародних марок , виготовлені на ХТФ, нічим не поступаються тим, що виготовляються в інших країнах світу.

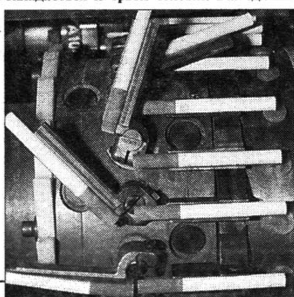
Тютюновий бізнес — справа досить прибуткова, якщо її уміло організувати. Однак усі зароблені кошти акціонери поки що стараються не проїдати, а використовувати на реконструкцію і розвиток підприємства. Тільки на навчання і перепідготовку персоналу за кордоном витрачено близько мільйона доларів.

За декілька останніх років кількість працівників на фабриці зросла майже на третину. Більшість робітників мають вищу освіту або навчаються у вузах. Я спілкувався з багатьма, і всі вони казали, що дорожать своїм робочим місцем.

Система оплати праці немає нічого спільного із нашими бухгалтерськими відомостями. Кожному працівникові відомо тільки те, скільки заробляє він сам. Заробіток товариша по бригаді — таємниця. Втім, такий розрахунок багатьом по душі: більше думаєш про роботу і менше заглядаєш до кишені сусіда.

Заробітна платня, не зважаючи, що на більшості харківських підприємств її взагалі не виплачують, — висока. Але побувавши на навчанні в Європі, робітники розуміють, що одержують за свою працю разів у 5—10 менше від своїх західних колег.

Юрій Патерило, наприклад, працює на фабриці уже 13 років. Сьогодні він наладчик настільки складного обладнання, яке можна порівняти хіба що з високоточним годинниковим механізмом. Його сім'я складається із трьох чоловік. Він єдиний її годувальник. Юрій каже, що його зарплати вистачає лише на харчування . Але вимагати більшого заробітку він не збирається: інші не мають і цього.

Аліна Кайда на фабриці перший рік. Її мрія — одержати більш високу кваліфікацію і відповідно більше заробляти. Вона закінчує навчання у вузі і розраховує на посаду фахівця з підготовки кадрів.

Фабрика постійно розширює своє виробництво. Незабаром планує звести у Харкові нові корпуси. А тому постійно пропонує харків'янам заповнити фабричну анкету. Одне із головних її питань: що Ви можете запропонувати фабриці, на якій посаді хотіли б працювати?

НА ЦЬОМУ підприємстві, кажуть, уже давно ніхто нічого не краде. Фабричний фонд соціальної підтримки захищає робітників від будь-яких життєвих неприємностей. Кожен працівник фабрики може безкоштовно в її стінах опанувати англійську мову. По-перше, так зручніше для спілкування із зарубіжними партнерами; по-друге, адміністрація бажає бачити своїх працівників освіченими і культурними людьми.

Ще донедавна робітники одержували тут за шкідливість виробництва молоко. Сьогодні санітарна служба визнає, що це одне із найбільш екологічно чистих підприємств Харкова. Обід із чотирьох—п'яти страв коштує всього одну гривню. Профспілкова організація постійно нагадує про права трудящих. Однак порушувати їх, здається, ніхто й не збирається. Зарплата —день у день. Медичний контроль, санаторій-профілакторій -це все для працівників фабрики.

Особлива гордість адміністрації — фабрика законослухняна. Всі рахунки оплачуються своєчасно. Тільки за минулий рік сплачено 138 мільйонів гривень податків.

—Ми багато чули про жорстку експлуатацію робітників у капіталістичному суспільстві, — розмірковують пролетарії Харкова, — але ніколи навіть і не підозрювали, що від такої експлуатації можна одержувати задоволення життям...

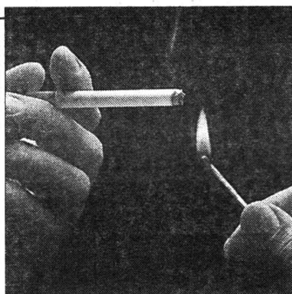
Микола КОСИЙ.

Харків.

Коментар

Коли зупиняється багато підприємств... планується спорудження нової фабрики

НА ДАНИЙ час у вітчизняну тютюнову промисловість інвестовано близько 130 мільйонів доларів США. Проте найближчим часом очікується інвестиція, розміри якої перевищать усі вкладення в галузь, що їх було здійснено за кілька останніх років. У Комісії Верховної Ради з питань фінансів і банківської діяльності пояснюють це тим, що в Україні нарешті вдалося знайти розумний компроміс в оподаткуванні тютюнових виробів, що дає можливість виробникам планувати свою діяльність на багато років уперед та нарощувати виробництво високоякісної тютюнової продукції. Тож наразі задля кращого наповнення бюджету залишилося якщо не здолати, то, принаймні, зменшити контрабанду сигарет. Втім, думається, що найближчим часом обсяги ввезення сигарет буде значно скорочено після того, як американська компанія «Філіп Морріс» реалізує свій черговий інвестиційний проект, що оцінюється в 200 мільйонів доларів. Та про все по порядку.

Компанія «Філіп Морріс», яка, прийшовши в Україну у 1994 році, вклала з того часу в Харківську тютюнову фабрику (ХТФ) 22 мільйони доларів, планує й надалі нарощувати свою інвестиційну присутність. Саме такий висновок можна зробити з розмови із головою представництва компанії в Україні Джорджем Фара. Зокрема, він зазначив, що прийнято рішення про вкладання в Харківську тютюнову фабрику ще 5 мільйонів доларів, які будуть спрямовані на будівництво цеху змішування тютюну, оскільки сьогодні таке виробництво відсутнє, і цей напівфабрикат доводиться закуповувати за кордоном. Таким чином, до кінця року загальний обсяг інвестицій в Харківську тютюнову фабрику сягне 27 мільйонів доларів, що дозволить виробляти близько 7,5 мільярда цигарок. Причому, якщо до кінця серпня 1996 року на фабриці виготовляли сигарети лише традиційних марок («Ватра», «Космос», «Українські») та запустили ще одну вітчизняну марку — «Талісман», то, починаючи з вересня, фабрика виробляє сигарети міжнародного класу — «Честерфілд», «Союз-Аполло», «Бонд-стріт». Втім, поки що питома вага міжнародних марок незначна і становить близько 10 відсотків продукції ХТФ, проте будівництво цеху зі змішування тютюну дозволить нарощувати виробництво сигарет саме цього вищого класу. Причому, компанія не збирається на цьому зупинятися. Як відомо, нині вітчизняні тютюнові фабрики виробляють близько 40 мільярдів сигарет на рік, тоді як потреби українського ринку становлять у середньому 70 мільярдів. Тож виходить, що 30 мільярдів сигарет імпортується, але значна частка імпорту, на жаль, припадає на контрабанду. Всі ці цифри говорять про те, що виробникам тютюнової продукції є куди розвиватися, і виграє той, хто сьогодні подбає про майбутнє. Схоже, що саме «Філіп Морріс» намагається випереджати розвиток подій. Принаймні, таким кроком виглядає рішення розпочати в Україні будівництво нової тютюнової фабрики, оскільки в ХТФ дуже обмежена площа і немає місця для майбутнього розвитку. За словами Джорджа Фара, узгодження цього проекту перебуває на завершальній стадії, а розпочати будівництво плановано вже нинішнього року. Як ми зазначали, його вартість становитиме близько 200 мільйонів доларів, тож можна стверджувати, що за умови успішної реалізації проекту, це буде одна з найбільших іноземних інвестицій в українську економіку. Тож після завершення будівництва (яке planово триватиме два-три роки) робочі місця отримають близько тисячі працівників. Очевидно, що це підприємство буде найбільшим та найтехнологічнішим у тютюновій галузі України. «Філіп Морріс» таким чином планує за рахунок нового виробництва значно розширити частку тютюнового ринку компанії в Україні. Наприклад, в Італії частка компанії сягає 50 відсотків, 40 — у Німеччині, 30 — Франції.

Втім не виключено, що дехто з опонентів заявлятиме: іноземні інвестори окуповують галузь. У Мінекономіки переконані, якби до тютюнпрому за останні роки не було вкладено великих коштів, то сьогодні ми взагалі не мали б якісної продукції. Така сама думка побутує і в асоціації «Укртютюн». А оскільки людей не змусиш палити погані цигарки, то хтозна, чи взагалі існувала б на цей час вітчизняна тютюнова промисловість. Як це, до речі, сталося із вирощенням вітчизняного тютюну — раніше його що року вирощували в Україні близько 37 тисяч тонн, а минулого року спромоглися лише на 2 тисячі тонн. Втім, той же Джордж Фара впевнений, що з розвитком тютюнової промисловості розвиватиметься й вирощування тютюну в Україні. Тож цілком можливо, що з часом місцеве виробництво сигарет базуватиметься на власній сировині. А щоб домогтися цього, потрібно залучити чималі інвестиції та запровадити нові технології. Те саме стосується і вітчизняного виробництва пакувальних матеріалів — потреба тютюнових фабрик неодмінно призведе до виникнення нових виробництв, тим більше, що вітчизняна промисловість здатна освоїти їх випуск.

Голова українського представництва компанії не приховує, що можливість здійснювати нові проекти з'явилася після того, як в Україні було наведено порядок у законодавчій базі, що стосується тютюнових виробів. Насамперед йдеться про акцизний збір, що передбачає маркування сигарет з метою контролю за надходженням податків до бюджету, запровадження чітких ставок митного збору тощо. І це не дивно, адже всесвітньо відомі компанії, такі як «Філіп Морріс», завжди намагаються дотримуватися законів тих країн, у яких працюють. Відтак вони завжди зацікавлені в дотриманні законів іншими, а, отже, дії уряду з наведення порядку на тютюновому ринку знаходять у них безумовну підтримку. Зрозуміло, що така позиція спрямована і на збільшення власних прибутків, оскільки від контрабанди втрачає не лише держава, але й компанії, які працюють у правовому полі та сплачують акцизи і митні збори.

— Наші інвестиції є підтвердженням того, що компанія прийшла в Україну надовго, — каже Джордж Фара. А, отже, та сама Харківська тютюнова фабрика, яка стала до ладу ще в минулому столітті, може впевнено крокувати до майбутнього тисячоліття.

Сергій ЛАВРЕНЮК.

Запитання руба

БЛАГО ЧИ ЛИХО

принесе мешканцям Рівненщини освоєння покладів фосфоритів?

Навколо цього в області давно точаться гострі суперечки

«Буде в полі, то буде й у коморі», — заявив через засоби масової інформації широким колам громадськості голова правління ЗАТ «Західноукраїнська гірнича компанія» Володимир Бардась. Він, зокрема, наголосив, що «прості умови розробки родовища й можливість використовувати агроруди у природному стані визначають низьку вартість цього комплексного добрива — орієнтовно 25 гривень за одну тонну». І це тоді, коли нині в середньому тонна коштує 210 гривень. Крім того, запевнює голова правління, у фосфоритах «шкідливих домішок немає, а хімічних збагачень ніхто не робить». Це добриво протидіє нітратам і зменшує вміст радіонуклідів. Отже, наше родовище має велику перспективу?.. На думку В. Бардася, розробка родовища відкритим способом (кар'єром) не вплине і на експлуатацію Новомильського водозабору. До речі, уже розпочато дослідно-промисловий видобуток фосфоритів.

Отже, благо? Греби лопатою — і на поля? І, як то кажуть, пожинай?..

Та поки що не робитимемо висновків, а ознайомимося з думкою начальника відділу держекоекспертизи держуправління екобезпеки у Рівненській області Віктора Чаленка: «Рівненські зернисті фосфорити містять лише від 5 до 12 відсотків п'ятиокисду фосфору, тобто дуже бідні за цим корисним компонентом... А щоб у нас було родовище фосфоритів, котре можна було б розробляти, потрібно здійснити попередню детальну геологічну розвідку в межах встановленої перспективної ділянки (яку ЗАТ ЗГК уперто називає вже «родовищем»), досконально вивчити якість і технологічні властивості природної сировини, підрахувати її промислові запаси і затвердити їх у Державній комісії з запасів корисних копалин України... Проте комусь дуже кортить «закидати» нашу Рівненщину (та що там одну область — всю Україну!) «дешевими» фосфатними добривами! Закриймо очі на те, що ці «добрива» на 70—80 відсотків складаються з піску, глини, крейди. ... Фактично не отримавши «добро» природоохоронних органів області на виконання будь-яких робіт, пов'язаних із розробкою фосфоритів, компанія терміново активізує свої роботи, на майданчик майбутнього «дослідного» кар'єру вже стягується землерийна техніка... То яких наслідків для навколишнього середовища можна очікувати від діяльності ЗАТ ЗГК?

То що, лихо?

Зважмо на застережні слова екологів: «через недостатню вивченість не прогнозується...» Не прогнозуються ні споживча якість одержаної за допомогою цих добрив сільськогосподарської продукції, ні можливі негативні наслідки внесення добрив у грунти. Одне слово, у цій проблемі більше запитань, аніж відповідей.

Сергій МЕЛЬНИЧУК.
Рівненська область.

Зустрічаємо по одежині

Нова справа – збиткова?

Херсонська фабрика «Красень» пошила першу партію шкільної форми для учнів місцевої гімназії № 6. Судячи з усього, замовлень буде багато, адже в обласному центрі — 180 тисяч школярів.

Однак нова справа виявилася непростою, бо пошиття одягу — збиткове. До того ж за тканинами доведеться звертатися до текстильників інших областей України, бо місцевий бавовняний комбінат не в змозі забезпечити фабрику. Деякі підприємці планували відкрити на місці міні-фабрики для миття вовни, але не одержали дозволу від міськвиконкому. Отже, доведеться відправляти цю сировину до Чернігова, щоб домовитися про придбання тканин, враховуючи зазначену послугу. Тоді, може, вдасться «виговорити» більш підходящі умови.

Іван КАЛИНИЧЕНКО.
Херсонська область.

Не той тепер Миргород, шкільна форма не та

З-поміж інших за пошиття шкільної форми взялася миргородська комерційна фірма «Дельта». Нещодавно на відкритих торгах вона викупила швейний цех колишнього побуткомбінату. Першим її замовником став міськвиконком. Він перерахував кошти на закупівлю тканини і пошиття шкільної форми для дітей-сиріт міста та дітей з малозабезпечених сімей. Зразки форми і для решти замовників — шкіл міста — розробили миргородські модельєри Людмила Бранашко та Микола Квасков. Вони радилися з педагогами, батьками і учнями. Завдяки спільним зусиллям народилася шкільна форма для школи-гімназії № 6. Для дівчаток це —двобортний жакет бордового кольору і спідниця у велику клітку, для хлопчиків — бордовий піджак і чорні брюки.

А оскільки на колір і смак товариш не всяк — і кожна школа у Миргороді матиме не лише свою модель форми, кольорову гаму, а й свою емблему. З такими емблемами я вже бачив малюків приватного дитсадка-школи «Гелікон», яких теж «одягала» «Дельта». Для кожного школярика форма шилася за індивідуальними обмірками, брак у такому разі практично відсутній. Вартість шкільної форми, як запевнили на фірмі, не перевищуватиме 60 гривень.

Фірма «Дельта» вже уклала угоду на прямі поставки тканини з чернігівської фірми «Чексіл» і тепер справа лише за передоплатою. Для початку батькам варто сплатити лише третину — 20 гривень, а решту вони зможуть виплатити поступово протягом 7–8 місяців.

Віктор КОЗОРІЗ.
Полтавська область.

У номер

Херсон

Скільки вірьовку не плести...

Обласна газета «Наддніпрянська правда» надрукувала подання прокурора Херсонської області Л. Кафтанова. В ньому — вимога одержати згоду на притягнення до кримінальної відповідальності депутата Комсомольської райради Л. Коберник.

Зокрема, зазначається, що дві кримінальні справи, порушені за фактами зловживання службовим становищем посадових осіб міськвиконкому і крадіжки меблевого набору «Аляска», об'єднано в одну. Торік у квітні голова Херсонського міськвиконкому Л. Коберник своїм розпорядженням виділила на господарські потреби 2310 гривень з рахунку своєї установи, які переказала комерційній фірмі. М'який куточок було куплено, але, як виявилося, не для державної установи. Меблі опинилися на квартирі дочки мера. Того ж року Людмила Іванівна незаконно отримала двокімнатну квартиру.

Сесія Комсомольської райради, незважаючи на шалений тиск, що чинився на депутатів з різних боків, дала згоду на притягнення Л. Коберник до кримінальної та адміністративної відповідальності. Тож, скільки вірьовку не плести...

Однак скільких ще треба притягти до відповідальності, щоб виявити всі зловживання!

Донецьк

Закриття шахт буває вибухонебезпечне. У прямому розумінні

7 гірників отримали опіки і травми різного ступеня внаслідок спалаху метано-повітряної суміші на шахті «Центральна» у Макіївці. Трагедія сталася на вугільному підприємстві, що закривається і нині входить до складу компанії «Укрвуглереструктуризація», під час гасіння гірничих виробок. Постраждалих доставлено до лікарень Донецька і Макіївки. Ведеться розслідування причин нещасного випадку. Та вже зараз відомо, що за кілька днів до трагедії інспекція з нагляду за охороною праці заборонила проведення згаданих робіт саме на цій шахті.

Харків

Хто врятує Сіверський Донець?

До екологічної катастрофи, щоправда, ще не дійшло, але якщо річка і надалі залишатиметься поза нашою увагою, її майбутнє проблематичне. Аби допомогти Дінцю, до Харкова прибули спеціалісти у природоохоронній галузі з Нідерландів. Ураховуючи той факт, що майже половина довжини річки припадає на Харківську область, її керівництво збирається якнайшвидше розробити проект подальшого оптимального використання водних ресурсів. А зарубіжні спеціалісти мають у цій справі неабиякий досвід і пропонують використати його на етапі передінвестиційних досліджень.

Чернігів

У пошуках інвестора

Виїзне засідання міжнародного Трейд-клубу відбулося у Чернігові. Його учасники — співробітники 22 посольств протягом двох днів побували на провідних підприємствах області, відвідали виставку товарів, що виробляються на Придесенні. За «круглим столом» в обласному театрі імені Т. Шевченка представники ділових кіл Чернігівщини та Трейд-клубу визначили конкретні програми подальшого співробітництва, залучення інвесторів.

Львів

Вал знижується, тривога наростає...

Координаційна рада боротьби з корупцією та організованою злочинністю підсумувала роботу за 1996 рік. У нараді взяли участь керівники районних держадміністрацій, силових структур, суду і прокуратури. Кілька місяців тому роботу компетентних органів у цій царині було визнано незадовільною. Що змінилося? Прокурор Львівської області Олексій Баганець зазначив, що кількість тяжких злочинів у 1996 році знизилася на 10 відсотків, однак зросла злочинність неповнолітніх.

Кількість справ, пов'язаних із економічною злочинністю, зросла у 1996 році порівняно із 1995 роком на 40 відсотків. Загалом близько 70 відсотків злочинів — корисливого характеру. Голова Львівської облдержадміністрації Михайло Гладій наголосив, що одним із пріоритетних напрямів роботи є операція «Чисті руки».

Спорт

Рукопашний бій на футбольному полі

А чому дивуватися? Адже зустрічалися збірні Збройних сил України та Кіпру. І ставка була високою — вихід у фінальну частину чемпіонату світу з футболу серед армійських команд. В першому матчі, який відбувся у жовтні минулого року на Кіпрі, було зафіксовано нічию — 0:0.

А другий матч нагадував час від часу інший вид спорту —. кікбоксинг. Судді З. Зноберу (Польща) довелося видалити з поля п'ятьох футболістів. Трьох із команди Кіпру, двох — із нашої. Лише після цього пристрасті на полі дещо вгамувалися. А єдиний гол на 60-й хвилині провів український солдат Р. Костишин. Після його удару м'яч зрикошетив від захисника збірної Кіпру у ворота. Наша збірна не реалізувала двох 11-метрових ударів. Прицiл схибили В. Демидяк і С. Гончаренко. До речі, честь України в цьому матчі захищали футболісти з клубу ЦСКА-2.

Де пройдуть фінальні матчі, стане відомо 9 квітня.

Ярослав СЕРГІЄНКО.

Знай наших!

Під знаком успіху

Ще два роки тому експерти німецької фірми «ТЮФ Норт» видали АТ «Дніпропетровський трубопрокатний завод» сертифікат, який засвідчив, що це підприємство володіє технологіями, персоналом і обладнанням, спроможними випускати продукцію на рівні світових стандартів. Та найбільшого успіху акціонери-трубники досягли цього року. Щойно їхню продукцію — безшовні труби — атестовано знаком «U» («Ю»).

Річ у тім, що в Німеччині нещодавно прийнято державний закон про додаткову сертифікацію на надійність та якість тих матеріалів, котрі використовуються у будівництві. Отож знак «U» — гарантія особливо високих показників довговічності, що їх вимагають у цих випадках і від труб. Поки що жодне підприємство колишнього Союзу не може похвалитися таким успіхом, як дніпропетровське трубопрокатне, й лише декілька в Європі домоглися права позначати свою продукцію цим жаданим за умов конкурентної боротьби знаком.

Валерій ЗАХАРОВ.
Дніпропетровськ.

Мал. Дмитра ОПАНАСЕНКА.

Колектив редакції газети «Голос України» висловлює глибоке співчуття співробітниці редакції Людмилі Терещук з приводу тяжкої втрати — смерті батька

КОПИЛА Григорія Афанасійовича.

Коментар

Спогад про інтимну річ

ВЛАСНІСТЬ — річ тонка, майже інтимна. Навіть коли вже усвідомлюєш, що з обіцяною колись часткою майна, яке так славно роздержавлюють, тебе ошукали. І що тобі від того, що перевиконано завдання Президента України з малої приватизації, а в першому півріччі урядовці планують завершити й велику!

У тебе в кишені — протяг, а на ньому —компенсаційний сертифікат, який ти із задоволенням продаєш з рук на вулиці за кілька гривень якомусь пройдисвіту. Потім стискаєш гроші в жмені і — мерщій до каси розрахуватися з боргами за комунальні послуги. Тобі трішки соромно, що винен, бо власність — тонка річ, майже інтимна.

Увечері ж, біля телевізора, тебе переповнює раптом гордість. Бо, виявляється, ти — потенційний інвестор, від якого залежить життя і смерть усієї економіки. Розумієш і президента, і прем'єра. Їм заборонили приватизацію «під інвестиційні зобов'язання», а вони тепер готують указ під інвестиції без жодних зобов'язань. Власність — глибоко інтимна річ, бо тепер з'ясовується, що держава матиме не 51 відсоток акцій, а 26, а то й менше. І ти лиш трішки розчарований тією обставиною, що цим документом передбачено встановити значні пільги для тих іноземних інвесторів, які прийшли на український ринок всерйоз і надовго. А ти ж нізвідки не приходив, бо —потенційний інвестор. І тебе навіть тішить той факт, що вже затверджено плани розміщення акцій стратегічних підприємств. Що роздаються наліво й направо державні гарантії. І вже йдеться про заставу майна і землі під кредитні ресурси. І ще про бозна-які райські кущі. Таки власність дуже інтимна річ, міркуєш ти, згадуючи отой компенсаційний папірець. І раптом глибоко зітхаєш.

Григір ЧОРНИЙ.

Досвід

Обідати у нас є де, були б гроші!

—Де ти сьогодні обідаєш?
—У ресторані.
—Ого, круто живеш!
—Друже, ти в селі відстав від життя. Ресторан —не розкіш, а місце, де можна нормально пообідати. Хіба не помітив — їдалень-забігайлівок уже немає. Слава Богу...

Справді, наш знаменитий «общепіт» з його «гастритними» супами «з рибою», котлетами «з м'ясом», чаями «з цукром», масними алюмінієвими виделками та брудними халатами лайливих роздавальниць непомітно відходить у «світле» минуле. Невеликі кафе, ресторани, що з'явилися на місці обшарпаних «точок» громадського харчування, приваблюють відвідувачів чистотою, затишком, смачними стравами. Як відбулося перетворення колишніх закусочних на комфортні заклади європейського рівня? Дуже просто — у них з'явився приватний господар, власник. А він, як переконує сьогоднішній досвід, людина енергійна і підприємлива.

З однією такою людиною, Людмилою Білик, мені пощастило познайомитися. Людмила Миколаївна за фахом педагог, працювала в середній школі викладачем української мови й літератури. Однак ринок, соціальна ситуація, сказала вона, змусили внести корективи у життєві плани і зайнятися бізнесом. У цьому її підтримав чоловік, котрий мав уже досвід підприємницької діяльності, родичі, друзі. Так учорашня вчителька стала власницею кафе, викупленого за приватизаційні сертифікати.

—Спочатку я вжахнулася, побачивши, яка «спадщина» дісталася від системи громадського харчування, до якої належало кафе, — пригадала Людмила Миколаївна. — Уявіть собі злачну «точку» в центрі міста, де продавали пиво, рибу і нескінченно з'ясовували, хто кого поважає...

Євроремонт занедбаного кафе тривав кілька місяців. Довелося дискутувати з міською архітектурою, котра заперечувала ідею перепланування зали, з санітарною службою... Одне слово, зусиль і коштів доклали чимало. І тепер, коли відвідувачі заходять до «Перлини» /таку назву дали новому ресторанові/, то не приховують свого захоплення гарним дизайном, затишком, на диво ввічливим персоналом. І, звичайно ж, стравами, котрі готують першокласні кухарі.

—Ми вирішили, — ділилася своїми секретами Людмила Миколаївна, — не ганятися за швидкими прибутками, доходами, а працювати на створення привабливого іміджу свого закладу. Щоб у нас завжди було охайно, вишукано, гарно, комфортно. Щоб той, хто вперше завітав до нас, захотів прийти і вдруге, і втретє...

Треба сказати, «Перлині» вдалися перші кроки щодо завоювання симпатій клієнтів. Вдень тут запрошують усіх, хто хоче смачно і порівняно недорого пообідати. Ось чому часті гості ресторану в обідню пору — службовці, працівники центральних крамниць міста, навіть студенти. Адже 5-6 гривень за смачний оригінальний салат, свіжий запашний суп із грінками, деруни, вареники з сиром, капустою, грибами, сік з пирогом — не така вже й велика сума. А ділові люди можуть добре пообідати за 40 гривень.

Увечері «Перлина» приваблює не лише вишуканими стравами, а й чудовим музичним ансамблем. До речі, лунають мелодії і працює ресторан доти, доки не залишить зал останній відвідувач. Окрім двох кухарів та Людмили Миколаївни, у «Перлині» працюють самі чоловіки.

Узимку саме цей ресторан було обрано для зйомок телевізійної програми «День святого Валентина». У своєрідному конкурсі на право використання залу під телевізійний майданчик брали участь й інші приватні черкаські ресторани та бари — «Золотий вік», «Пекін», «Дунфан», «Біле озеро»... Всього за останній час в обласному центрі відкрилося близько десяти нових закладів харчування справді європейського сервісу. Кошти від їх роздержавлення надійшли до бюджету. Справно сплачує середній бізнес податки, інші платежі, веде благодійницьку діяльність.

Одне слово, з появою приватних закладів громадського харчування, котрі конкурують між собою, змагаються за клієнта, підвищують свій сервіс, відпала потреба в «боротьбі» за культуру обслуговування і самообслуговування. Тепер є де культурно і смачно пообідати, повечеряти, провести дозвілля. Були б, як то кажуть, гроші.

Лідія ТИТАРЕНКО.

Черкаська область.

Деякі аспекти дорожнього руху

НАЧАЛЬНИК регіонального відділення Фонду державного майна України у Львівській області, заслужений економіст України Степан Давимука має одну «слабинку»: він любить швидку їзду на трасі, залишаючи позаду інших автомобілістів.

Не лякатимемо ДАІ показниками спідометра, тим паче, що установка на швидкість і дальність (у всіх сферах діяльності) дала добрі плоди: Львівщина стала лідером приватизації в Україні.

Під час чергової зустрічі з журналістами Степан Давимука видобув пишний букет статистичних даних: Львівщина — єдина в Україні область, яка виконала всі завдання Президента. Зокрема, план малої приватизації виконано на 248 відсотків, великої — на 110.

У сфері малого бізнесу створено серйозне конкурентне середовище. А воно визначається кількістю приватизованих об'єктів на 10 тисяч осіб міського населення. В області цей показник становить 24 об'єкти, а середній по Україні — 11.

У Львові відбулися перші в Україні аукціони малих об'єктів та земельних ділянок. Промовистий факт: квартири першого поверху у Львові, які закуповуються для започаткування малого бізнесу, інколи вдвічі дорожчі за квартири на інших поверхах. Ошатний дизайн цих об'єктів помітно змінює на краще обличчя міста. Це дуже важливий фактор: міська казна не має коштів на ремонтні роботи.

Львів винайшов оригінальний спосіб використання нежитлових приміщень, якими здебільшого послуговуються художники — люди, як відомо, небагаті. Вони сплачують за свої творчі майстерні лише 20 відсотків, а решту компенсують своїми роботами, творами мистецтва. Цей досвід нових послуг запозичили й інші міста України.

Спілка журналістів України нагородила Степана Давимуку Почесною грамотою, бо за кількістю виступів у засобах масової інформації на теми приватизації він також поза конкуренцією. А «лідерство» Львівщини щодо спаду виробництва не можна тлумачити у відриві від контексту приватизаційних і постприватизаційних процесів, — наголошував під час зустрічі з журналістами Степан Давимука.

З огляду на львівський досвід це — факт.

Оксана ТЕЛЕНЧІ.

Львів.

Можна жити, якщо й платити...

ФІРМУ «Либідь» — колишню фабрику хімчистки — чи не першою в системі Мінпобуту України «викупили», і відтоді вона колективна власність трудового колективу. На відміну від багатьох підприємств, «Либідь», обслуговуючи громадян Рівного, заробляє гроші, виплачує дивіденди, регулярно сплачує податки. З приводу останнього — наша розмова із заступником головного бухгалтера фірми Ольгою Юрчук.

— Ольго Тимофіївно, нині, з ким би не розмовляв, скаржаться на податковий тиск...

— Можна, звичайно, почати так само пускати сльозу, можна порозмірковувати на тему, що все в цьому світі, рахуючи й оподаткування, відносне, а можна взяти аркуш паперу і зробити бодай елементарні цифрові викладки.

Так ось —душать податки чи ні? Нині, як відомо, більшість платежів «прив'язані» до фонду заробітної плати, але попереду нас чекає податок на майно — »основоположний», так би мовити, податок. Тому я хочу зробити порівняльні цифрові викладки. Торік фірма «Либідь» заплатила: податок на прибуток — 75 (тут і далі в тисячах гривень), ПДВ — 63, комунальний — 4, на землю — 6, утримання доріг — 11, за воду — 2, за забруднення навколишнього середовища — 1. Всього —162 тисячі гривень. Додам, лишень, що фірма надала послуг населенню на 969 тисяч гривень й одержала прибуток близько 260 тисяч.

— У такому разі щось не видно отого горезвісного «податкового пресу».

— Не поспішайте. Бо є ще Пенсійний фонд, інноваційний, Фонд Чорнобиля, Фонд зайнятості, охорони праці. І всі оці платежі становили ще 140 тисяч гривень. А разом понад 300 тисяч гривень. Багато це чи мало? Наше керівництво і більшість членів колективу вважають, що це не так і багато. Навпаки, комунальний, скажімо, податок можна платити і дещо вищий, бо це йде на розвиток міста, на загальне, так би мовити, добро. Так само і відрахування на розвиток доріг, якби ці відрахування не зникали безслідно...

— Отже, можна жити?

— Нас турбує майбутній податок на майно. За минулий рік, повторюся, фірма заплатила 300 тисяч усіх форм податків. Але коли буде введено податок на майно, то за вартості фабрики 50 мільйонів гривень одновідсотковий податок складе 500 гривень. А що робити тим величезним заводам і фабрикам, де виробничі потужності оцінюються у сотні і тисячі разів дорожче? Та їх буде просто знищено... А хто ж опиниться у виграші? А ті, наприклад, «підприємці», що мають у своєму розпорядженні орендований кабінет, телефон і секретарку, а тим часом крутять фантастичні суми. Банкам також це буде мед на душу. І всім іншим, матеріально «не переобтяженим».

Розмову вів Сергій МЕЛЬНИЧУК.

Правління відкритого акціонерного товариства «Шліфверст»

повідомляє власників акцій про проведення загальних річних зборів акціонерів ВАТ «Шліфверст», що відбудуться 22 травня 1997 року о 12-й годині за адресою: Лубни, вул. Комунарівська, 19/12.

Порядок денний:

1. Звіт правління про результати фінансово-господарської діяльності товариства за 1996 рік.
2. Звіт ревізійної комісії про результати проведених перевірок у 1996 році.
3. Затвердження розподілу прибутку за результатами фінансово-господарської діяльності і розмірів дивідендів за акціями товариства за 1996 рік.
4. Затвердження основних напрямів діяльності і планових нормативів розподілу прибутку товариства на 1997 рік.
5. Внесення і затвердження змін та доповнень до Статуту.
6. Прийняття рішення про делегування частини належних загальним зборам прав до компетенції правління та спостережної ради.
7. Прийняття внутрішніх документів акціонерного товариства.

Початок реєстрації акціонерів з 9-ї до 11-ї години 22 травня 1997 року.
Місце проведення зборів: приміщення клубу підприємства.
Акціонери мають право ознайомитися з документами з питань порядку денного у відділі приватизації підприємства з 12 травня 1997 р.

Контактні телефони: (053615) 24-60, 22-73.

Арбитражный суд Севастополя (335008, Севастополь, пл. Восставших, 6) возбудил дело № 030/4 о признании банкротом ЧП «Ваген» (335000, Севастополь, ул. Сладкова, д.20, кв.16; р/с 468604 в РФ «Крымбанк»).

Правление ОАО «Автотранс-64»

уведомляет о проведении первого общего собрания акционеров ОАО «Автотранс-64», которое состоится 16 мая 1997 года в актовом зале предприятия по адресу: Одесса, ул. Маловского, 3.

Повестка дня:

1. Об итогах работы ОАО «Автотранс-64» за 1996 год и 4 месяца 1997 года. Итоги акционирования.
2. Рассмотрение и утверждение устава ОАО с изменениями и дополнениями.
3. Принятие документов, регламентирующих внутреннюю деятельность ОАО.
4. Выборы органов управления ОАО.

Начало собрания в 15.00.
Регистрация участников собрания с 12.00 до 15.00.
Для участия в собрании акционеров необходимо иметь:
— паспорт или другой документ, подтверждающий личность;
— представителю акционера паспорт и доверенность.

Телефоны для справок: (0482) 32-87-45, 32-87-44.

Арбітражний суд Житомирської області (Житомир, вул. М. Бердичівська, 25) порушив справи про банкрутство:

СП ТОВ «Древляни-сервіс», юридична адреса: Житомир, вул. І Партизанська, 32 кв.2; р/рахунок 467346 в ОПЕРО АК АПБ «Україна» Житомира, справа № 2/11 «Б»;

багатопрофільного спільного підприємства «Гея», юридична адреса: Житомир ДОС-1/9, кв.25; р/рахунок 609050 в Головному відділенні Промінвестбанку Житомира, справа № 2/89 «Б».

ВАТ «Рокитнянський цукровий завод»

повідомляє, що збори акціонерів відбудуться 16 травня 1997 року о 13-й годині в приміщенні Будинку культури цукрозаводу за адресою: Київська обл., смт. Рокитне, вул. Ентузіастів, 6.
Реєстрація учасників — 16 травня 1997 року з 9-ї години.

Порядок денний:

1. Звіт правління про підсумки господарської діяльності за 1996 рік.
2. Звіт ревізійної комісії.
3. Затвердження нової редакції статуту.
4. Затвердження внутрішніх нормативних документів.
5. Вибори органів управління ВАТ.
6. Про основні напрями діяльності у 1997 році.
7. Різне.

Арбитражный суд Севастополя (335008, Севастополь, пл. Восставших, 6) возбудил дела о банкротстве:

1. Дело № 012/5 на ГКП «Городское агентство недвижимости и земельных ресурсов», юридический адрес: 335011, Севастополь, ул. Ленина, 2, р/с 1508218 в УСБ Севастополя, МФО 324195, код ОКПО 22286853.
2. Дело № 015/3 на ЧП «ЦБР», юридический адрес: 335040, Севастополь, ул. Хрусталева, 97-2, р/с 2468648 в РФ АКБ «Крымбанк» Севастополя, МФО 384254, ОКПО 23665802.
3. Дело № 011/5 на коллективное учебно-производственное предприятие «ДДД». Юридический адрес: 335001, Севастополь, ул. Гамарника, 4-14, р/с 2468849 в УСБ Севастополя, МФО 324195, ОКПО 20700722.
4. Дело № 022/4 на ООО «Сервисно-торговая компания С и Т», юридический адрес: 335007, Севастополь, ул. 4-я Бастионная, 11, р/с 5467582 в АБ «Таврика» Севастополя, МФО 324377, ОКПО 20725604.
5. Дело № 016/3 на ЧП «Этен», юридический адрес: 335040, Севастополь, пр. Ген. Острякова, 121-38, р/с 2468425 в УСБ Севастополя, МФО 324195, ОКПО 20734139.
6. Дело № 018/3 на многоотраслевой кооператив «Вега», юридический адрес: 335043, Севастополь, ул. Назукина, 9, р/с 1461834 в Югкомбанке Севастополя, МФО 324775, ОКПО 22271521.
7. Дело № 023/4 на ЗАО «Премьер-Капитал», юридический адрес: 335011, Севастополь, ул. Балаклавская, 3-а, р/с 2467762 в РФ «Крымбанк» Севастополя, МФО 384254, ОКПО 22285641.
8. Дело № 023/5 на ЧП «У Валентины», юридический адрес: 335055, Севастополь, ул. Хрусталева, 105-26/2, р/с 468171 в Приватбанке Севастополя, МФО 324935, ОКПО 22282097.

Претензии кредиторов и заявления санаторов принимаются в месячный срок со дня опубликования объявления.

Арбітражним судом Сумської області (244011, Суми, вул. Рибалка, 2) порушено справи:

— № 6/157б про банкрутство товариства з обмеженою відповідальністю «Сакур» (Суми, вул. Черепіна, 68 а/51, р/р 2467980 в регіональному управлінні Промінвестбанку м. Суми, МФО 337278);

— № 4/158б про банкрутство малого підприємства «Дом» (Суми, вул. Дзержинського, 17, р/р 1468684 в АКБ «Україна» м. Суми, МФО 337063);

— № 7/172б про банкрутство кооперативу «Контракт» (м. Суми, вул. Заливна, 31/190, р/р 468567 в обласному управлінні Ощадбанку, МФО 337568);

— № 9/173б про банкрутство приватного підприємства виробничо-комерційної фірми «Куна» (Суми, вул. СКД, 22/20, р/р 468510 в Сумській філії акціонерного товариства «Градобанк», МФО 337472);

— № 8/171б про банкрутство приватного виробничо-комерційного підприємства «Сімба» (Суми, вул. Артема, 19, р/р 3468205 в регіональному управлінні Промінвестбанку м. Суми, МФО 337278);

— № 7/175б про банкрутство малого науково-виробничого підприємства «Тінктура» (Суми, вул. Харківська, 101/706, р/р 1467728 в Зарічному відділенні УСБ м. Суми, МФО 337085);

— № 7/148б про банкрутство Українського підприємства міжнародного науково-технічного об'єднання ІАК («Інтерагрокібернетика»), (Суми, вул. Якіра, 5, р/р 2468536 в ОД УСБ м. Суми, МФО 337018);

— № 9/133б про банкрутство виробничо-комерційного підприємства «Клод» (м. Суми, вул. Лермонтова, 1/174, р/р 2467236 в регіональному управлінні Промінвестбанку м. Суми МФО 337278);

— № 4/85б про банкрутство малого приватного підприємства «Ольга-93» (Суми, вул. Радянська, 4/15, р/р 1468568 в Сумській філії Укрінбанку МФО 337494).

Майнові вимоги кредиторів подаються до арбітражного суду Сумської області у місячний термін з дня опублікування.

ОАО «Донецкий металлургический завод»

сообщает о проведении собрания акционеров 14 мая 1997 г. в 8.00 по адресу: Донецк, ул. Куйбышева, 67, актовый зал Дома культуры. Регистрация акционеров проводится с 6.00 до 7.55.

Повестка дня:

1. Информация об итогах деятельности и технико-экономическом развитии предприятия в 1997 году.
2. О структурных изменениях в акционерном обществе.
3. Об утверждении уставов и других документов дочерних предприятий.

Всем акционерам для участия в собрании необходимо иметь с собой:
— документ, удостоверяющий личность;
— выписку из реестра акционеров.
Уполномоченным представителям необходимо иметь надлежаще оформленные документы.

Тел. для справок: (0622) 615111, 613216.

Арбітражний суд Львівської області (290010, Львів-10, вул. Личаківська, 81) порушив справу № 2/9 про визнання банкрутом товариства з обмеженою відповідальністю «ВВВ» (юридична адреса: 290901, Львів, смт. Брюховичі, вул. Отця Іздрика, 9/2; розрахункового рахунку немає).

Претензії кредиторів і заяви можливих санаторів приймаються протягом місяця з дня опублікування цього оголошення.

Арбітражний суд м. Києва порушив справи про банкрутство:

1. Приватне підприємство «Арго» (Київ, вул. Милославська, 21), р/р 001644645, в/р 601070538 в АКБ «Легбанк», справа № 7/716 від 12.02.97 р.
2. ПП «Медсервіс» (Київ, пр. Маяковського, 35/10), р/р 2468900 у Ватутінському ПІБ м. Києва, справа № 4/33 від 18.02.97 р.
3. МСП «Бастт» (Київ, вул. Жукова, 41/28, кв. 84), р/р 468685 у Ватутінському відділенні ПІБ, справа № 4/34 від 18.02.97 р.
4. ТОВ «Дєвєраж» (Київ, вул. Попудренка, 52), р/р 4467333 в Залізничному відділенні УСБ м. Києва, справа № 3/55 від 11.03.97 р.

Арбитражный суд Автономной Республики Крым (333000, Симферополь, ул. К. Маркса, 18) возбудил дело № 2048-8 о признании банкротом кооператива «Строитель-1». Юридический адрес: 334360, Автономная Республика Крым, пгт. Черноморское, ул. Рыбацкая, 34-а, расчетный счет 000461544 в Проминвестбанке, МФО 324526 пгт. Черноморское.

Претензии кредиторов и заявления санаторов принимаются в течение месяца со дня опубликования данного объявления.

Арбітражний суд Києва (252030, Київ, вул. Б. Хмельницького, 44в) порушив справу № 2/62-б за заявою ВАТ Комбінат Будіндустрії про визнання банкрутом ВАТ «Видубичі» (252013, Київ, вул. Інженерна, 1, р/рахунок 5467527 в Міжрайонному відділенні Укрсоцбанку Києва, МФО 322056, код 04012129).

П'ять зірочок іноді заважають тверезому погляду на історію

Чи бракує Софійській площі висотного готелю?

Грубим порушенням Закону про охорону заповідних історичних зон є рішення Київської держадміністрації про зведення висотної будівлі п'ятизіркового готелю на Софійській площі з чудово історично сформованим ансамблем. Так заявив член Спілки художників України, дійсний член Нью-Йоркської академії наук Михайло Дегтярьов — не лише від свого, а й від імені Київської секції Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

— Як корінний киянин, — зауважив пан Дегтярьов, — не можу спокійно спостерігати, як деякі «прихватизатори», прикриваючися гаслами про благо народу, вихоплюють вигідні ділянки під забудову, не турбуючись ні про ландшафт, ні про рельєф центру столиці України.

Територія Софійської площі і прилеглі до неї ділянки, аж до Хрещатика, згідно з чинним законодавством, є заповідною архітектурною зоною. Тут категорично заборонено нове будівництво. Допускається лише регенерація і тактична реконструкція історичної забудови — після обов'язкового узгодження проектних пропозицій з Київською секцією Українського товариства охорони пам'яток історії та культури.

Товариство неодноразово висловлювалося проти будівництва монстра у заповідній зоні (раніше тут була дерев'яна Троїцька церква). І нормальні герої, як це часто буває, пішли в обхід: проект без зайвого галасу було затверджено у державних інстанціях. Незважаючи навіть на велике скупчення будинків, де й нині важко розминутися людям і автомобілям. Для розширення будівельного майданчика плановано у терміновому порядку знести триповерховий будиночок, розташований у глибині скверу, що межує з Володимирською гіркою і є пам'яткою архітектури. У дореволюційні часи тут була розташована редакція журналу «Киевская старина», мешкала родина відомого українського вченого Льва Симиренка, тут винаймав квартиру відомий італійський скульптор Еліо Саль, який прикрасив своїми витворами фасади будинків архітектора Городецького, приміщення Національного банку, костьолу Святого Миколая.

Навряд чи інтелігентний світ поважатиме тих, хто не береже свої пам'ятки архітектури.

Сьогодні — Міжнародний день театру

Безтригрошова опера

Як на Театрові іменини та й стартував у Києві найтеатральніший серед експериментальних і найекспериментальніший серед театральних фестивалів. Назва його за шість втілень не зазнала істотних змін: «Мистецьке березілля». Нинішній проект прикрашають два однаково закономірні моменти: наявність у планах першочергових заходів Мінкультури і відсутність навіть натяку на те, що держава подасть фестивалеві бодай три класичні грошики. Є й нагода: не затверджено бюджет. Як та сама держава, маючи той самий бюджет, спромоглася вгатити мало не півмільйона гривень у цілком разові акції — декілька концертів маститих естрадників, залишається таємницею. На ці гроші можна було провести десять «Березіль», кожне завдовжки в місяць.

Нинішнє «Березілля» триватиме, починаючи цим днем, рівно п'ять тижнів. Воно присвячене стосункам нинішнього іменинника й музики. Розпочнеться міжнародним проектом американки Вірляни Ткач та її японо-американо-бурятської трупи «Віртуальні душі». Завтра — проект з участю Ніни Матвієнко (спів), Тадаші Ендо (танець БУТО), Олександра Нестерова (гітара) і Тамари Бабак (плетення). У неділю в оперній студії не багато не мало — оригінальний авторський мюзикл харків'янина Олександра Козаренка «Пігмаліон». З програмою ми вас знайомитимемо поступово, бо це понад сорок подій. Відзначимо лише проект «Нова опера України», цикл «Роман Кофман та його друзі», Вагнерівську програму у Планетарії, балетні вистави Георгія Ковтуна, Миколи Боярчикова, Олени Богданович та Геннадія Песчаного. Буде прем'єра хореографа Олексія Ратманського і проект, присвячений Сергію Дягілеву.

Як завжди, «Березілля» пропонує форму «фестиваль у фестивалі». Цього разу посеред «Березілля» фестивалитимуть діти — підліткові театри, які інтерпретують дорослу драматургію. Режисерам обіцяно чарівну перспективу обмінятися трупами й побачити, що з цього вийде. І, як завжди, буде паралельна до основної програма — ціла низка експериментальних українських театрів. Чекають у Києві на Театр Олени Камбурової. А завершить фестиваль Яньтайська трупа Пекінської опери — п'ять традиційних китайських опер.

Не в тому справа, чи дала на це держава гроші чи ні. Драма в іншому — що в Мінкультури й вище немає нормальної ієрархії цінностей. «Березілля» стартувало, маючи лише чотири тисячі доларів від фонду «Відродження». Стартувало з однією-єдиною програмкою, зробленою на ксероксі у кредит. Жодних інших програм, листівок, афіш і плакатів не буде.

Людмила МИКИТЮК.

З телетайпа

У одному штаті - храм, у другому - фестиваль

Новий храм Української автокефальної православної церкви освячено у бразильському місті Каноас, що розташоване поблизу Порто Алегре — столиці штату Ріо Гранде де Сул. Споруджено храм коштом місцевого підприємця з типовим бразилійським ім'ям та прізвищем: Олександр Швець. Тим часом у столиці штату Парана —Куритибі на площі України відбувся 3-й фестиваль української культури. До речі, рівною серед рівних складовою цієї культури була національна кухня, з якою щиро знайомили гостей фестивалю.

Мрія бібліомана

Унікальне англомовне видання — 34-томний «Словник мистецтв» — придбала Кіровоградська обласна універсальна бібліотека імені Дмитра Чижевського. Колектив його авторів — понад шість тисяч фахівців з багатьох країн. Створювали словник упродовж 15 років. Обсяг — 30 тисяч сторінок. Зміст — мистецтво всіх часів і народів аж до 90-х років нашого століття. Такого видання поки що не має жодна бібліотека України. Кіровоградці придбали його на пожертви, до яких долучилася і облдержадміністрація.

А у нас

Львів — до Списку!

Департаменти Львівської влади готують документи для внесення Львова до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО. Таке доручення надійшло від Національної комісії у справах цієї організації, яка, в свою чергу, розглянула звернення львів'ян. Матеріали потраплять на розгляд в ІКОМОС та ЮНЕСКО. Якщо питання буде вирішене позитивно, то держава мусить узяти на себе відповідальність перед світовою громадськістю — за збереження архітектурних ансамблів цього міста.

Не ламай калини. У ній — карбюлоза

Суто нашим ноу-хау є процес виготовлення унікального препарату — карбюлози. Це диво синтезоване в лабораторії хімії та технології високомолекулярних природних сполук Київського технічного університету, яку очолює О. Тищенко. Рослинної сировини, з котрої виготовляють препарат, в Україні на відміну від, скажімо, пустелі Сахари, бери — не хочу. Бо це гілки дерев і кущів та стебла аграрних культур, відомі школярам і дорослим як целюлоза. Її новонароджена сестра карбюлоза — чудовий сорбент, здатний нейтралізувати важкі метали та радіонукліди. Новинка зацікавила харчовиків. Вона не псує смак виробів, зберігає їх свіжість і навіть надає позитивних якостей. Першими скуштують карбюлози мешканці районів екологічного забруднення.

Харків нігерійський

Випускник одного з харківських вузів пан Авонайке Адешина Ахмед запросив любителів екзотики на виставку африканського мистецтва. Одружившись із чарівною харків'янкою, Ахмед відкрив у місті власний художній салон «Лагос Плаза». Він і організував експозицію ста мініатюрних зображень героїв народних казок, масок богів, скульптурних композицій на міфологічні сюжети, виготовлених із чорного ебоні та інших цінних порід тропічних дерев. Виставку зібрали в складчину з домашніх колекцій члени діючого в місті товариства нігерійців. Вони організували і демонстрацію давніх навичок африканського різьблення по дереву.

«Трійця» В. Пікалової

Уперше за останні 14 років у 150-тисячному Нікополі народилася трійня: хлопчик і дві дівчинки. Автором цього «шедевру» стала 27-річний продавець магазину «Ява» Вікторія Пікалова. Вона й приймає заслужені вітання не лише від близьких та колег, а й від батьків міста. Власті вирішили відзначити вклад родини Пікалових у поліпшення відомої демографічної ситуації додатковою житловою площею. Тож троє Пікалових—наймолодших почуваються добре. Цей світ прийняв їх приязно.

Не розкіш!

Уранці — автомобіль, увечері — гроші

АТ «Автокредит», вивчивши міжнародний досвід, запроваджує різноманітні системи знижок та гнучких умов продажу і в нас. Його девіз: «Уранці — автомобіль, увечері —гроші». Тож віднині кожний громадянин зі стабільними прибутками зможе купити у розстрочку машину будь-якої марки й класу. Покупець мусить зробити перший внесок (від 30 до 60 відсотків вартості автомобіля), а решту — погасити протягом року. Компанія пропонує пільгове страхування та сервісне обслуговування. А що кожний водій — зрідка й пішохід, то він не повинен бути собі ворогом: «Автокредит» збирається подарувати столиці екологічну станцію, що контролює вихлопні гази на токсичність.

ГОЛОС УКРАЇНИ

Засновник — Верховна Рада України.

252019, м. Київ-19, вул. М. Грушевського, 5. Газета виходить з 1 січня 1991 року.

Головний редактор С. ПРАВДЕНКО.

Редколегія: О. БІЛИК (заст. головного редактора), Л. БРОВЧЕНКО (заст. головного редактора), А. ГОРЛОВ (перший заст. головного редактора), В. ЖЕЖЕРА, В. КРАСНОДЕМСЬКИЙ, С. ПИСАРЕНКО, А. СОЛОНСЬКИЙ, В. СУДДЯ (заст. головного редактора).

Адреса редакції: 252047, Київ-47, вул. Нестерова, 4.

ТЕЛЕФОНИ: для довідок — 441-88-23; телефакс — 224-72-54; відділ реклами — 441-89-34, 441-89-44.
◊ Рукописів не повертаємо.
◊ Листування з читачами — тільки на сторінках газети.

◊ За зміст та достовірність інформації у рекламних публікаціях відповідальність несе рекламодавець.
◊ Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій.
◊ За точність викладених фактів відповідальність несе автор.

Газета виходить 5 разів на тиждень (крім неділі й понеділка) українською і російською мовами. Індекс 60955. Тираж 289792.

Комбінат друку видавництва «Преса України». 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50
1 2 3 4 5 6 7 8 9 0
Зам. 0311054.

Свідоцтво про реєстрацію періодичного друкованого видання — КВ № 1 від 26.05.1994 р.